

Niekoľko poznámok k vývoju svetových a európskych maratónov

Maratóny sa bežia takmer v každej krajine, vrátane polárnych oblastí, púští, dokonca i na ostrovoch, kde je niekedy problém vytýčiť trasu dlhú 42,195 km. Je možné konštatovať, že medzi najprestížnejšie svetové maratóny dneška patria maratóny v Tokiu, Londýne, Bostone, Berlíne, Chicagu, New York City a v neposlednom rade i v Košiciach v Slovenskej republike. Pri porovnaní tratí je treba poznamenať, že dominujú mestské okruhy, pretože maratón sa stal aj spoločenským podujatím, ktoré priťahuje pozornosť divákov a koncentruje sa do historických centier metropol. Mnohé maratónske trate začínajú alebo končia pri významných monumentoch metropol. Ak je maratón súčasťou významného športového podujatia, sú prípady, že jeho cieľová časť je situovaná na štadióne, ktorý nemusí byť v centre metropoly. Cieľom príspevku bolo analyzovať vývoj vybraných TOP maratónov vo svete z aspektu geografie a tento cieľ podporiť tabulkovým a mapovým výstupom. Príspevok bol koncipovaný v štyroch častiach:

- Maratóny a ich pozícia vo svete športu
- Vývoj TOP svetových maratónov a zmeny v rebríčku
- Vývoj TOP európskych maratónov a zmeny
- Vývoj pozície Medzinárodného maratónu mieru v Košiciach v európskom rebríčku

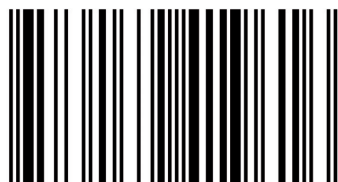

Vladimír Slavík

Katedra ekonomickej a sociálnej geografie, demografie a územného rozvoja, Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave.

Milan Koščo

Katedra ekonomickej a sociálnej geografie, demografie a územného rozvoja, Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave.

978-613-9-41961-6

Globe
EDIT

Globe
EDIT

Vladimír Slavík · Milan Koščo

Niekoľko poznámok k vývoju svetových a európskych maratónov

Analýza vybraných maratónov z aspektu geografie športu

Vladimír Slavík
Milan Koščo

Niekoľko poznámok k vývoju svetových a európskych maratónov

FOR AUTHOR USE ONLY

FOR AUTHOR USE ONLY

**Vladimír Slavík
Milan Koščo**

Niekoľko poznámok k vývoju svetových a európskych maratónov

**Analýza vybraných maratónov z aspektu geografie
športu**

FOR AUTHOR USE ONLY

GlobeEdit

Imprint

Any brand names and product names mentioned in this book are subject to trademark, brand or patent protection and are trademarks or registered trademarks of their respective holders. The use of brand names, product names, common names, trade names, product descriptions etc. even without a particular marking in this work is in no way to be construed to mean that such names may be regarded as unrestricted in respect of trademark and brand protection legislation and could thus be used by anyone.

Cover image: www.ingimage.com

Publisher:

GlobeEdit

is a trademark of

International Book Market Service Ltd., member of OmniScriptum Publishing Group

17 Meldrum Street, Beau Bassin 71504, Mauritius

Printed at: see last page

ISBN: 978-613-9-41961-6

Copyright © Vladimír Slavík, Milan Koščo

Copyright © 2019 International Book Market Service Ltd., member of
OmniScriptum Publishing Group

FOR AUTHOR USE ONLY

Vývoj TOP svetových a európskych maratónov

Predslov

Nadčasovosť behu je evidentná zo skúseností posledných rokov. Juniori, osoby v produktívnom veku i seniori venujúci sa behu rekreačne či profesionálne sú konfrontovaní so životom metropoly. Ekonomická nenáročnosť behu v kontraste s náročnosťou vytrvalosti evokuje pozitívnu spätnú väzbu pre bežcov i ostatné osoby v segmente regiónu. V súlade s trendom doby, ktorá kladie vysoké nároky na efektivitu ľudskej činnosti, sa šport javí nielen ako zdraviu prospešná aktivita, ale aj ako nástroj psychohygieny, vytvárania a udržiavania sociálnych kontaktov a rovnako má nezanedbateľné miesto na poli vedy. Za kolísku moderného športu považujeme viktoriánske Anglicko, avšak nemôžeme povedať, že šport sa objavuje až v tomto období.

Vďaka asfaltu sa beh stal masovou záležitosťou. Objavujú sa aj názory, že v budúcnosti sa mestský beh na tvrdom asfalte stane doménou profesionálov a bežní ľudia venujúci sa behu rekreačne uprednostnia mäkké chodníky bez toho, aby boli motivovaní dosiahnuť najlepšie časy. Mesto či metropola je špecifickou formou sídla, ktoré podlieha dynamike premien doby i vývinu materiálnych či nemateriálnych nárokov spoločnosti. Centrum mesta určuje kultúrnu a spoločenskú identitu mesta. Základom fungovania mesta sú lineárne trasy a ich smerovania a uzlové priestory, kde sa organizujú mestotvorné aktivity.

Šport, športové podujatia a športové disciplíny sú zdrojom dát pre štatistikov. Na základe grafických výstupov a príťažlivých vizuálnych sekvencií rôznych dát sa formulujú analýzy a syntézy typické pre individuálne alebo kolektívne športy. V prípade mnohých športov pozorujeme jav lokalizácie do oblastí s vyššou koncentráciou obyvateľstva. Hovoríme už o športovej udalosti, ktorá priťahuje obyvateľov a môže generovať zisk. Deje sa to aj v prípade svetových metropol a národných sídiel vyššieho i nižšieho významu, kedy sa konkrétne športové podujatia umiestňujú do samotného historického centra sídla či metropoly, kde majú spravidla svoj začiatok i cieľ. Na takýchto športových podujatiach štartujú stovky resp. tisícky športovcov a zúčastnený je aj početný organizačný výbor. Môžeme konštatovať, že takto situované športové podujatie vplyva na dynamiku života mesta či svetovej metropoly jednak náporom na ubytovacie a stravovacie zariadenia, logistiku, organizáciu a zabezpečenie podujatia, predpokladá súčinnosť viacerých organizačných a ochranných zložiek a indikuje profit.

Úvod

Etapa vývoja urbánnej geografie sa za posledných tridsať rokov formuje na teoretických a metodologických základoch ukotvených na humanistických ideách. Typická je veľká rozvojová dynamika, rozširovanie okruhov skúmanej

problematiky, fragmentácia vedy na subdisciplíny, z ktorých každá sa snaží mať vlastné vývojové špecifiká a dynamiku v snahe o potvrdenie svojej legitímnosti (Pouš, R., 2013). Dostupnosť informácií, mobility a demokratizácia vedy vedú k multiparadigmatizmu. Mesto ako prvok krajiny môže byť študované každé zvlášť v jeho konkrétnych podmienkach, alebo na základe modelov platných všeobecne. Otázkou je teda hľadanie konceptu, ktorý by premostil dichotómiu medzi nomotetickým a idiografickým spôsobom produkcie poznatkov (Matlovič, R., 2006).

V metropolách, urbanizovaných celkoch i mestách sa kumulujú rôzne aktivity, okrem iných aj športové aktivity. Ak považujeme krajinnú sféru za objekt štúdia geografie, tak širšie môžeme konštatovať, že športové podujatia majú vplyv na dynamiku rozvoja metropol (pozitívny či negatívny). Geografia sídiel je kľúčovou disciplínou humánnej geografie, o čom svedčí frekvencovanosť článkov so sídelnou problematikou v svetovej literatúre (Klobučník, M. – Slavík, V., 2013). Môžeme hovoriť o synergii geografie, sociológie, plánovania krajiny, ekonomických aspektov, športu a pridružených disciplín. Cieľom príspevku je analyzovať vývoj niektorých svetových a európskych maratónov v kontexte geografie.

„Významným prvkom modernej spoločnosti je rozvoj veľkých miest. Nikde inde neprebiehajú závažné zmeny v našom sociálnom živote, ktoré zapríčinila mechanizovaná výroba, tak výrazne ako v meste“ (Burgess, E. W., 1984, s. 131). Berúc do úvahy toto konštatovanie z roku 1925, je podstatné zapodievať sa aj zmenami ktoré prinášajú športové podujatia na rozvoj metropol. *„Mesto sa stáva obrovským miestom skúsenosti ľudí s modernitou a súčasne centrom ekonomického, kultúrneho a politického života“* (Martucceli, D., 1999, s. 334). D. Martucceli na príklade mesta Chicago poukazuje na prejavy zmien metropol exponenciálnym nárastom mesta, ktoré malo už v roku 1900 dva mil. obyvateľov a bolo kontaktným miestom pre všetkých, ktoré sa uberali na západ. L. Wirth (1980) píše, že *„industrializácia a urbanizácia zmenili tvár mesta, rozdrobili sociálne skupiny na veľký počet špecifických charakteristík“* (s. 17) a jednotlivcov pohltil každodenný chaotický pohyb, premiestňovanie, zmeny pracovného miesta a statusu. V tejto mozaike sú *„sociálne vzdialenosti udržiavané navzdory geografickej blízkosti“* (Park, E. R., 1929, s. 197). Na základe týchto princípov je nevyhnutné štúdium literatúry geografickej, sociologickej i športovej a ich ďalšia analýza. V kontexte k stanovenému predmetu výskumu boli v príspevku použité tradičné geografické metódy výskumu, ktoré sa prelínajú vo všetkých častiach práce, a to metódy geografické, historické, kartografické, urbanistické, demografické a matematicko-štatistické. Širší priestor v práci venujeme analýze maratónu v metropole Košice (i keď o termíne metropolu v prípade Košíc môžeme hovoriť len v podmienkach na úrovni Slovenskej republiky). Treba poznamenať, že sme videli perspektívu skúmania maratónu v Košiciach a nadviazať tak na výstupy a publikácie z humánnej geografie. Zdrojom

informácií o mararónskych behoch sú oficiálne webové stránky maratónov a iné priority online informačné zdroje, ktoré bazálne prezentujú predovšetkým dosiahnuté časy všetkých či prípadne najlepších bežcov.

Trend globalizácie v geografii športu

C. Ritter hovorí o humánnej geografii ako o disciplíne skúmajúcej človeka a jeho aktivity v krajinnej sfére. Humánna geografia uplatňuje vo svojom skúmaní rôzne aspekty. Špecifickými pojmami sú región, priestor, miesto. O. Bašovský a V. Lauko (1990) považujú región za zložitý dynamický priestorový systém, ktorý vznikol na zemskom povrchu na základe interakcie prírodných a socioekonomických javov. Ďalšia definícia považuje región za územie so špecifickou polohou, ktoré sa istým spôsobom odlišuje od iných území, a ktoré sa rozprestiera tak ďaleko, ako sa rozprestiera (Hartshorne, R., 1959 In: Bašovský, O., Lauko, V., 1990). Kým definícia V. Lauka zdôrazňuje komplexnosť a syntetickosť, definícia regiónu R. Hartshornom zdôrazňuje individualitu a špecifickosť.

J. Demek (1987) definuje región ako územie (časť krajinnej sféry), ktoré sa súborom vlastností, stavov a javov odlišuje od susedných (prípadne) ďalších oblastí, pričom táto jednota je objektívnou podmienkou a zákonným výsledkom vývoja daného územia.

Vo všeobecnej rovine môžeme na základe súboru predchádzajúcich definícií regiónu vnímať región ako zložitý dynamický priestorový systém, ktorý vznikol na zemskom povrchu na základe interakcie prírodných a socioekonomických javov. Voči okoliu je otvorený, ale zároveň aj vnútorne spätý a integrujúci (Klamár, R., 2002).

Rada Európy v návrhu charty o regionalizácii (Draft Community Charter of Regionalisation, 1988) preferuje definíciu, ktorá v sebe zahŕňa dnes tak preferovaný ľudský rozmer a definuje región ako územie, ktoré z geografického hľadiska vytvára výraznú entitu alebo zoskupenie podobných území na báze historickej kontinuity a ktorého obyvateľstvo spájajú určité spoločné črty a pranie udržať a ďalej rozvíjať svoju identitu s cieľom podnecovať kultúrny, sociálny a hospodársky rozvoj.

Je vhodné ešte uviesť definíciu pojmu región ako ho definuje Zákon č. 503/2001 Z. z. SR o podpore regionálneho rozvoja, podľa ktorého je región územne vymedzený priestor na tvorbu a uskutočňovanie regionálnej a štrukturálnej politiky na úrovni druhého stupňa alebo tretieho stupňa podľa klasifikácie štatistických územných jednotiek.

Z uvedeného spektra názorov na pojem región vyplýva, že pri jeho vymedzení je potrebné uplatniť interdisciplinárny prístup nakoľko región možno charakterizovať ako bohato štruktúrovaný celok, ktorý sa vyznačuje geografickými, ekonomickými, sociálnymi, kultúrnymi, historickými, národnostnými a ďalšími znakmi. Pritom sa možno na región pozeráť z každého

uvedeného hľadiska, ktoré pri svojej dominantnosti len do určitej miery rešpektuje i ostatné znaky charakterizujúce región (Klamár, R., 2002).

Pojmy priestor a miesto sú podstatné kvôli povahe geografie a jej štúdiu javov v priestore alebo situovaním javov na konkrétnom mieste. Šport je rovnako spätý s priestorom a miestom, kde sú tieto termíny jasne špecifikované. Športový región reprezentuje regionálnu úroveň geografie športu. Rozdielnosť medzi regiónmi môžeme pozorovať aj na príklade maratónskych behov, kde favoritmi sú bežci z Afriky, explicitne zo západnej a východnej Afriky. Lokálnu úroveň geografie športu možno pozorovať podľa J. Balea (2003) na príklade popularity futbalových klubov (Manchester United, Real Madrid) nielen za hranice samotného mesta, krajiny, ale dokonca kontinentu.

Na rastúci význam športových podujatí poukazujú vo svojom príspevku V Slavík – E. Mičietová (2002). Poukazujú na význam cezhraničných behov, akými boli napríklad maratón Bratislava – Hainburg – Bratislava alebo stále existujúci beh Hodonín – Skalica ako formu cezhraničnej spolupráce.

Geografom už dlhý čas zaujímajú vzťahy medzi mestským prostredím a určitými aspektmi správania ľudí. Takýto prístup môže ľahko spadať do deterministického rámca skúmania, kde dôležitým aspektom skúmania je priestor. „*V skutočnosti vzťahy medzi prostredím a správaním sú recipročné: okolie má svoj charakter odvodený od hodnôt a životných štýlov svojich obyvateľov; Ale jeho reciprocita je tiež kontextom, ktorý posilňuje a zužuje celý rad ľudských reakcií*“ (Ley, D., 1983, s. 23).

Metóda, ktorou reprezentujeme realitu, je rovnako dôležitá ako samotná skutočnosť. Je zrejmé, že slová nie sú neutrálne, ale majú silné východiskové predpoklady a významy. To znamená, že analýza kultúry je rozhodujúca pre pochopenie jazyka a diskurzu. „*Účinok postštrukturalistického myslenia na mestskú sociálnu geografiu bol podstatný až do okamihu, keď subdisciplinárny prístup nadobudol jasný kultúrny obrat*“ (Knox, P. 2010, s. 2). Je treba poznamenať, že mestá nie sú len fyzické štruktúry, ale aj produkty ľudskej predstavivosti. Pojem geografické oblasti, sa bežne používa na to, aby odrážal skutočnosť, že rôzni ľudia majú veľmi odlišné názory na definíciu geografických oblastí.

Globalizácia je tiež spojená s rozvojom širšej globálnej kultúry. Globalizáciu možno vidieť aj v popularite hollywoodskych filmov na celom svete a vo zvýšenej popularite svetovej hudby. Preto sa argumentuje, že globalizácia zahŕňa homogenizáciu kultúry a rozvoj kultúrneho vzájomného vzťahu na celom svete. Tento proces podporili nové telekomunikačné systémy, ktoré uľahčujú rýchly prenos informácií a obrazov po celom svete. „*Veľké mestá štátov sa v súčasnosti vyznačujú nebývalou dynamikou vnútornej reštrukturalizácie (ekonomickej, funkčno-priestorovej i sociálno-demografickej), ktorá je významne formovaná internacionalizáciou a globalizáciou a ich vzájomnou konkurenciou*“ (Korec, P., 2013, s. 27).

Globalizácia mala niekoľko hlbokých vplyvov na mestskú sociálnu geografiu. Globalizácia viedla aj k vzniku takzvaných svetových miest ako sú New York, Londýn a Tokio, ktoré sú domovom koncentrácie kľúčových hráčov vo svetovom finančnom systéme spolu s obchodnými službami, ktoré ich podporujú. (Sassen, S., 2001). S. Sassen tvrdí, že jednou z hlavných črt globálnych miest je sociálna polarizácia. Vo veľkej miere táto nerovnosť vyplýva z charakteristík finančných služieb. Sú závislé od úzkej vrstvy pomerne dobre platených pracovníkov, ktorí vyžadujú množstvo spotrebiteľských služieb, ako sú reštaurácie, obchody, služby a infraštruktúru, ktoré zase využívajú veľké množstvo nízko platených pracovníkov. Táto sociálna nerovnosť sa prejavuje aj v sociálnej geografii globálnych miest. Bývanie pre bohatých pracovníkov v oblasti finančných služieb môže byť postavené v tesnej blízkosti kvalitného bývania, ako v revitalizovaných londýnskych docklands (v tesnej blízkosti je Londýnska O2 aréna). Sociálne napätie spojené s takouto nerovnosťou znamená, že bohatý sa môže uchýliť k mnohým ochranným stratégiám.

Zatiaľ čo málo miest môže skutočne tvrdiť, že majú globálny status ako centrá pre kompetencie vo svetovom hospodárstve, existuje názorový prúd, v ktorom sú všetky mestské centrá globálne, pretože všetky sú ovplyvnené udalosťami a rozhodnutiami mimo ich hraníc. V tomto kontexte globalizácie figurujú aj maratóny ako športové podujatia opakujúce sa najčastejšie raz ročne.

Spomínaná globalizácia a komercializácia urýchlili rozšírenie organizovania športových akcií do sveta. Šport vzbudzoval pozornosť, až sa z neho stáva celosvetový fenomén. T. Dejonghe (2004) konštatuje, že hlavnými dôvodmi rýchleho rozvoja športu a organizovania športových akcií sú internacionalizácia ekonomických aktivít, prudká expanzia komunikačných prostriedkov, rastúce mobility obyvateľov, nárast medzinárodnej migrácie a regulácie, či usmernenia svetových organizácií (napr. UNWTO).

Športové podujatia majú znaky, ktorými sa odlišujú od ostatných podujatí. Zvlášť v metropolách vykazujú známky špecifickosti. D. Getz (2003) komentuje špecifiká športových udalostí:

- väčšina športových udalostí je volená spomedzi viacerých kandidátov nezaujatými orgánmi v súťaži
- v niektorých prípadoch jednorazové (špeciálne) udalosti oslovia viac záujemcov ako tie, ktoré sa konajú pravidelne
- tešia sa veľkej obľube sponzorov
- urýchlujú rozvoj vybavenosti a podporujú nárast infraštruktúry v destinácii
- nové športové vybavenia a možnosti sa stávajú trvalou zložkou miesta konania športovej udalosti.
- oslovujú široké spektrum osôb a pomáhajú budovať marketing destinácie
- podporujú zviditeľnenie regiónov, ktoré nedisponujú dostatočným množstvom iných turistických atrakcií

Niekoľko poznámok ku definícii geografie športu

Geografia športu je pojem, ktorý vyvoláva u mnohých geografov prinajmenšom diskusie. V podmienkach bývalého Československa sa takmer nevyskytoval. I dnes je frekvencia článkov a príspevkov z oblasti geografie športu u stredoeurópskych autorov skôr raritou. V americkej a britskej geografickej škole bol tento pojem frekventovaný. Opierame sa o definíciu geografie športu, ktorú koncipoval J. Bale (2003) v publikácii *Sports Geography*. Priestor a miesto (lokality) sú koncepty spoločné pre šport a geografiu. Miesta (lokality) sú prostriedky na identifikáciu športových tímov a šport je ovplyvnený fyzickým prostredím a krajinou. Vzťah medzi športom, miestom a krajinou sú kľúčové pre dimenziu skúmania J. Balea. Je možné sledovať rôzne prístupy geografie pri štúdiu problematiky športu. Šport prispieva ku rozvoju kultúry, mesta, spoločenských vzťahov (Wagner, P. L., 1981). Šport je aj sociálnou perspektívou, ktorá v sebe integruje otázky geografie, ktorá už ďalej skúma dopady udalostí (Jepson, A. – Clarke, A., 2015). Dôležitou súčasťou pri vymedzení geografie športu je samotná definícia pojmu šport. H. Eichler (Bale, J., 2003) namiesto relatívne všeobecného pojmu šport používa výraz „telesná kultúra“ alebo „pohybová kultúra“. H. Eichler rozlišuje tri formy pohybovej kultúry. Prvou je tzv. neproduktívna forma, ktorú predstavujú voľnočasové pohybové aktivity obyvateľstva, ktorých znakom je spontánnosť, hravosť. Druhou je tzv. produktívna forma pohybovej kultúry, ktorú tiež predstavujú isté voľnočasové aktivity obyvateľov, ale sú však praktizované so špecifickým účelom zlepšenie zdravotného stavu, kondície alebo fyzického vzhľadu. Treťou kategóriou je tzv. výkonnostná/vrcholová forma pohybovej kultúry. Jej určujúcim znakom je profesionálne vykonávanie pohybových aktivít za účelom dosiahnutia určitého výsledku či výkonu.

Neproduktívna i produktívna forma pohybovej kultúry nie je časovo ani priestorovo obmedzená (Fredline, E., 2005). Výkonnostná forma prebieha v priestorovo presne definovaných podmienkach. Šport je fenoménom súčasnosti a preto sa javí ako opodstatnené začleniť geografiu športu medzi humánnu geografiu. J. Bale (2003) konštatuje, že práve výkonnostná forma pohybovej kultúry je smerodajná pri vymedzení geografie športu. Tým je možné oddeliť geografiu športu od geografie cestovného ruchu. Geografia športu ako na ňu upozorňuje J. Bale (2003) je „špecifickou geografickou subdisciplínou zaoberajúcou sa štúdiom športových aktivít prebiehajúcich na zemskom povrchu a priestorovou distribúciou športu a jeho zmenami v čase; meniaceho sa charakteru športového prostredia a jeho vzájomného vzťahu s účastníkmi športových aktivít; vytvárania návrhov na priestorové zmeny v rámci športového prostredia“ (Bale, J. 2003, s.15).

Uvedené formy štúdia môžu prebiehať na rôznych hierarchických úrovniach priestoru od miestnej lokálnej úrovne, cez regionálnu úroveň až po globálnu

úroveň s dosahom na všetky štáty. „*Príkladom globálnej úrovne štúdia je sledovanie historického vývoja jednotlivých športových odvetví a ich priestorového šírenia po svete*“ (Bale, J., 2003, s. 37). Podobne môžeme sledovať vznik a vývoj svetových i regionálnych maratónov ako významných športových podujatí. T. Burley (1966) na príklade konkrétnych poznámok prízvukuje dôležitosť geografie športu v systéme geografických vied.

Populárnym prístupom v prípade športovej geografie je štúdium športu na regionálnej úrovni (Jepson, A., et al., 2015). V tomto prípade sa geografia športu koncentruje okolo pojmu športový región, kedy je možné pozorovať regionálne i národné rozdiely v športovej výkonnosti i vo výsledkoch. Je možné pozorovať i regionálne rozdiely v „produkcii“ vrcholových športovcov konkrétneho športového odvetvia. „*Existujú štúdie, ktoré sledovali vývoj a zmeny podielu jednotlivých regionálnych celkov v krajine na produkcii profesionálnych futbalistov podľa miesta ich narodenia*“ (Bale, J. 2003, s. 59).

Lokálnu úroveň štúdia v rámci geografie športu je možné dokumentovať na príkladoch lokalizácie a premiestňovania športových klubov odhaľujúc rozmanitosť faktorov, ktoré vstupujú do tohto procesu (napr. faktory ovplyvňujúce lokalizáciu štadióna pre klub ligy amerického futbalu v USA). Aj na lokálnej úrovni štúdia sledujeme priestorové rozširovanie sféry vplyvu často presahujúce hranice príslušnej krajiny. V prípade futbalových klubov aj iných športov sa sledoval priestorový nárast zón náboru nových hráčov, kde sa postupne prechádzalo z rozmeru mesta až na dimenziu globálnej úrovne v závislosti na finančnej situácii klubu (Bale, J., 2003).

Kritickí autori z geografie športu sa zaoberajú spoločenskými vplyvmi a tým ako šport a športové podujatia prispievajú k rozvoju lokalít a miest v súlade s pokračujúcou transformáciou priestoru (Shobe, B., 2008). Geografi sa snažia aj o pochopenie významu športového tímu vo vzťahu k sídlu, ku kultúre a politickej identite miesta. Okrem toho sa pozornosť venuje migrácii talentov, mobilite, priestorovému rozloženiu klubov i chronologickému sledu významnej športovej udalosti (Collison, H., et al., 2017). Autori pracujú s množstvom dát v rôznych regiónoch sveta v prípade rozmanitých športových udalostí (Koch, N., 2013). „*Geografi sa každopádne zameriavajú aj na intencie vplyvu športu na okolité prostredie, či už v podobe finančnej alebo psychickej prosperity alebo možného negatívneho vplyvu na životné prostredie alebo prípadného vandalizmu či kriminality*“ (Bale, J., 2003, s. 108).

Stručný opis problematiky geografie športu v zahraničných publikáciách

Spektrum autorov publikuje v rôznych regiónoch sveta články v kontexte geografie športu. Podnetný článok z geografie športu sa objavil v roku 1940. Autor H. Lehrman publikoval článok v American Journal of Education Research pod názvom The geographical origin of Professional baseball players (Geografický pôvod profesionálnych hráčov bejzbalu). Článok skúmal aký je

pôvod hráčov z rôznych častí a oblastí v USA. Výsledky skúmania boli zmapované a vysvetlené. Článok nepritiahol pozornosť geografov, no predstavoval akúsi základnú bázu a líniu skúmania geografie športu. Fínski geografi E. Jokl et al. (1956) predstavili výsledky svojho výskumu geografických rozdielov v národnom tíme účastníkov olympijských hier v roku 1952, ktoré sa konali v Helsinkách. Metodika výskumu fínskych geografov bola komplikovanejšia ako metodika H. Lehrmana, no základným cieľom bolo opäť poukázať na regionálne rozdiely v „produkcii“ športovcov, čo doložili grafmi a štatistikami. H. Lehrman aj E. Jokl sledovali regionálne rozdiely a nerovnomerný pôvod športovcov z rôznych regiónov štátu (či už z USA alebo Fínska).

Významnú poznámku napísal T. Burley (1966) v článku „A note on the geography of sport“ (Poznámka ku geografii športu). T. Burley (1966) deklaroval, že *„šport a presnejšie domáci šport je hodný pozornosti geografa, pretože má ekonomickú významnosť, sociálne dôsledky, schopnosť vykazovať určité kultúrne korene, prispieva k pochopeniu využívania mestskej pôdy a celkového priestoru sídiel“* (s. 55). Táto poznámka indikuje, že šport a geografia majú väzby s ostatnými disciplínami ako sú ekonómia, história, sociológia. Výsledkom je fakt, že v súčasnosti sú publikované viaceré články s geografickým obsahom a rozmerom v negeografických časopisoch.

Autori v USA si veľmi pomaly uvedomovali skutočnosť, že štatistická povaha športu je námetom pre geografickú analýzu. Geograf J. Rooney z USA rozpoznal potenciál športu pre geografický výskum v polovici 60. rokov 20. storočia. Viacerí autori deklarujú (Bale, J., 2008), že práve J. Rooney bol prvým, kto publikoval akademickú štúdiu geografie športu v rešpektovanom geografickom časopise *Geographical Review*. J. Rooney (1969) vo svojej štúdii skúmal geografické rozdiely v produkcii prvotriednych futbalistov v USA a ich migráciu od strednej až po vysokú školu. Skúmal lokalitu pôvodu a migráciu športovcov, teda ako sa menili cieľové destinácie ich pôsobenia. Okrem toho zmapoval umiestnenie športovcov a geografické rozdiely v polohe klubov. Napriek množstvu poznatkov a viacerým geografickým súvislostiam, ktoré sú súčasťou športu, geografi v minulosti nepovažovali geografiu športu za vážnu akademickú tému (Conner, N., 2014). Táto skutočnosť súvisí aj s absenciou športovo zameraných geografických časopisov dôsledkom čoho sú súčasné články o geografii športu rozptýlené v širokom spektre akademických zdrojov (Conner, N., 2004).

Priekopníkom v štúdiách o geografii športu v Európe sa stal J. Bale, ktorý spolu s autorom P. G. Gowingom vydali publikáciu *Geografia a futbal: využitie nápadov z futbalu vo výučbe zemepisu* (1976). Túto publikáciu môžeme považovať za prvotnú, ktorá naštartovala sériu športových zemepisných publikácií v Európe. Titul autora J. Balea *Sports Geography* z rokov 1989 a 2003 môžeme pokojne nazvať míľnikom v tejto disciplíne.

J. Rooney je nepochybne priekopníkom geografie športu v USA. Kritici jeho prácam vyčítajú absenciu vedeckých prognóz napr. z hľadiska migrácie športovcov z jedného regiónu alebo štátu do druhého. Sofistikovanejšou sa zdá byť práca H. McConella (1983) v zmysle, že používa prediktívne techniky široko používané v tej dobe v kvantitatívnej geografii. Mnohí ďalší autori nasledovali články J. Rooneyho a publikovali príspevky použitím podobných metód skúmania, napr. J. Bale (1982, 1991), J. P. Augustin (1995), L. Ravenel (1998). Mapy, tabuľky a štatistiky boli primárnym spôsobom prezentácie. Logickým dôsledkom týchto prístupov a článkov bol Atlas of American Sport (Rooney, J. - Pillsbury, R., 1992) a analogický príspevok švédskeho geografa H. Aldskogiusa (1993) v Švédskom národnom atlase. Rozptýlené príspevky z oblasti geografie športu nachádzame v žurnáloch Political Geography (Koch, N., 2013), New Zealand Geographer (Overton, J., et al., 2013), Social & Cultural Geography (Conner, N., 2014), Journal of Cultural Geography (Shobe, H., 2008), Geographical Research (Harris, J. - Wise, N., 2011), Sport in Society (Wise, N., 2017).

Športové udalosti sú veľmi širokým pojmom. Delia sa podľa kritérií. Významnou športovou udalosťou sú maratónske behy. Maratóny vo svetových metropolách pútajú pozornosť. Začínajú sa objavovať viaceré publikácie v domácej i v zahraničnej literatúre. Zaujímavý je titul F. Narducioho (2005) Nevýznamnejší maratóny sveta a jejich historie, kde je autorom prezentovaný opis desiatich slávnych maratónov v teoretickej rovine podporený tabuľkovou a grafickou prílohou. K novým publikáciám vydaným v roku 2012 patrí titul od autorského dua H. Jones a A. James Maratóny nevýznamnejší a nevyhledávanější. Autori populárnou formou popisujú 50 významných maratónov. Výber maratónov koncipovali tak, aby zahŕňal všetky svetadiely, vrátane oblasti Arktídy a Antarktídy. Napríklad Košický maratón sa do tejto publikácie nedostal. Český autor J. Šmiták (1996) je editorom publikácie 100 let maratónu, kde mapuje historické udalosti spojené s touto disciplínou atletiky.

Spektrum informácií je vhodné doplniť titulmi, ktoré sa týkajú športu a behu z telovýchovného hľadiska s cieľom pochopiť športové podujatia a ich vplyv na sídla aj z uhla športu. Medzi takéto publikácie preložené u nás a v Českej republike patria tituly Všetko o behu od D. Hamaru (1989), titul od M. Škorpila et al. (2007) Jak uběhnout maraton za 100 dní, prípadne titul od H. Steffny (2003) Od džogingu po maratón. Autori okrem toho, že sa venujú problematike behu zo športového aspektu, podávajú aj niektoré geografické informácie týkajúce sa miest konania významných maratónov, fyzicko-geografických podmienok, napríklad ročné obdobie, priemerná teplota, prevýšenie trate, mapy trate a dokonca aj vyjadrenia viacerých bežcov. V českom časopise Geografické rozhledy (4/11-12) bolo číslo venované geografii športu. Autori I. Slepíčková a P. Slepíčka (2011) publikovali článok o histórii športu aj v mestských sídlach. J. Tomeš (2011) v rovnakom časopise Geografické rozhledy publikoval článok Geografie sportu I a Geografie sportu II, kde popisuje stručnú históriu

a kartograficky i tabuľkovo interpretuje dáta z geografického hľadiska. „*Pri hodnotení športu z hľadiska úspešnosti a geografie nejde len o víťazstvo, tituly a rekordy, ale aj o spomínaný vplyv športu na kvalitu života a zdravie obyvateľov a nepriamo i na ekonomickú efektívnosť spoločnosti*“ (Tomeš, J., 2011, s. 20). Snaha implementovať sekvencie z oblasti geografie športu aj do školského vzdelávania (na základné a stredné školy) sa sporadicky objaví v článkoch niektorých autorov. Napr. M. Jáč (2011) v článku GIS ve výuce geografie – analýza zimných športů popisuje opodstatnenie zavádzania GIS problematiky aj na príklade vytvárania populárnych kartografických výstupov (napr. mapa počtu získaných medailí podľa štátov na OH) a tým poukázať aj na význam geografie športu.

Stručný opis publikácii z oblasti geografie športu u autorov zo Slovenskej republiky

Pionierskym prvkom v geografii športu v Slovenskej republike je príspevok G. Zubriczkého (1996) a to konkrétne Príspevok k analýze regionálnej diferenciacie Slovenska na príklade profesionálneho športu, v ktorom konštatuje, že šport je fenoménom, ktorý má mnohé dopady z regionálneho hľadiska, odráža ekonomické a spoločenské postavenie regiónu, prispieva k životnému štandardu, spoluvytvára image regiónu cez reklamu a medializáciu.

V súčasnosti sa v domácich podmienkach problematike geografie športu venuje V. Slavík. Na príklade cezhraničných behov (napríklad beh Skalica – Hodonín) poukazuje na pozitívnu cezhraničnú spoluprácu, rozvoj sídiel a prezentuje možnosti rozvoja cestovného ruchu i regiónu. V. Slavík viedol diplomové práce so športovou problematikou, konkrétne práce I. Kováča (2000) Centrá zimných olympijských hier a kandidátúra Popradu – Tatier, A. Trajlinka (2008) Potenciál rozvoja golfového turizmu v obci Sekule, M. Bluskovej (2008) Kritériá usporiadania športových podujatí a ich dopad na rozvoj cestovného ruchu na príklade Grécka a Slovenskej republiky, A. Iršovej (2008) Družobná a cezhraničná spolupráca a rozvoj cestovného ruchu v meste Skalica, V. Kováča (2008) Vplyv športovej funkcie mesta Skalica, V. Mamojkovej (2008) Vývoj a súčasný stav aquaparkov v krajinách V4 so zameraním na Slovenskú republiku. M. Agalarev (2009) pod vedením V. Slavíka publikoval diplomovú prácu Uplatnenie olympijských hier v sídelnom rozvoji miest z pohľadu city-marketingu. M. Tužinčin (2013) rovnako pod vedením V. Slavíka publikoval diplomovú prácu Mestské maratóny vo svetových metropolách, P. Brezovan (2014) spracoval problematiku športu v práci Najvýznamnejšie futbalové štadióny v európskych metropolách. V rámci vtedajšej katedry humánnej geografie a demografie (v súčasnosti Katedra ekonomickej a sociálnej geografie, demografie a územného rozvoja) Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského V. Slavík zadal a viedol okrem diplomových prác aj bakalárske práce so športovou problematikou, napríklad práca V. Kováča (2006) Skalica –

centrum športu, V. Mamojkovej (2006) Aquaparky – nový fenomén v priestorovej štruktúre miest SR, M. Agalareva (2007) Centrá olympijských hier v 21. storočí – konkurenčný boj metropol, Z. Horváta (2011) Vývoj a súčasnosť bežeckých pretekov v meste Bratislava, P. Murína (2017) Vývoj centier futbalu a futbalových štadiónov v Slovenskej republike v transformačnej etape. Môžeme konštatovať, že od roku 2000 sledujeme trend zadávania prác so športovou problematikou v geografii. Práce sa týkajú celosvetových športových podujatí (olympijské hry, maratóny, majstrovstvá sveta) ale i lokálnych cezhraničných behov, transformácie športovísk a vplyvu nových fenoménov (napr. aquaparkov) na rozvoj miest i cestovného ruchu. M. Halás (2002) publikoval dizertačnú prácu na tému Cezhraničné väzby, cezhraničná spolupráca (na príklade slovensko-českého pohraničia s dôrazom na jeho slovenskú časť) u školiteľa V. Slavíka. Práce s problematikou geografie športu sa nachádzajú aj u M. Klobučníka, ktorý ako školiteľ viedol viaceré práce (napr. diplomové práce od autorov: M. Vrábel (2018) Analýza vzťahu medzi trhovou kapitalizáciou futbalových klubov a regionálnym HDP v krajinách Európskej únie, B. Gombár (2018) Vplyv ekonomických faktorov na úspešnosť futbalových klubov v Nemecku, G. Mészáros (2018) Kvantitatívno-priestorové špecifiká florbalu vo svete, M. Lipnická (2017) Faktory návštevnosti majstrovstiev sveta v hokeji v rokoch 2002-2016, M. Löfflerová (2016) Analýza ekonomických aspektov hostujúcich miest zimných olympijských hier, bakalárske práce autorov P. Hoľvu (2016) Športové podujatia globálneho charakteru z hľadiska priestorového rozmiestnenia. V. Bačík ako školiteľ viedol a vedie bakalárske alebo diplomové práce s problematikou geografie športu, napr. práca N. Prekopovej (2018) Rozmiestnenie fitness centier na území Bratislavy, B. Halásovej (2017) Cyklotrasy na území Považského Inovca a ich význam v cestovnom ruchu sledovaného územia a niektoré ďalšie rozpracované práce. L. Gašperiková (2017) spracovala v diplomovej práci tému Lyžiarske strediská na Slovensku a Z. Ružeková (2011) sa venovala téme Možnosti rekreácie a trávenia voľného času na území Bratislavy s dôrazom na športovo-relaxačné aktivity pod vedením I. Bučekovej. Prácu so športovou problematikou zadal aj P. Korec a pod jeho vedením sa jej venovala M. Simonovičová (2012) v analýze Priestorových aspektov rozmiestnenia športových klubov hrajúcich v najvyšších súťažiach na Slovensku. P. Mikulec (2009) v diplomovej práci riešil tému Športový rybolov ako špecifická forma cestovného ruchu na Západnom Slovensku pod vedením P. Spišiaka. Zoznam prác je vedený na portáli humannageografia.sk. Tému Priestorové rozmiestnenie areálov športov na území mesta Košice obhájila D. Šostáková (2016) pod taktovkou M. Kullu. K. Matlovičová vedie prácu J. Havrana Športový turizmus a jeho vplyv na rozvoj územia s dôrazom na futbalové podujatia. Prípadová štúdia Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska (2019). V prípade viacerých vedeckých pracovísk geografie z celého Slovenska pozorujeme trend zadávania prác s problematikou geografie športu. Tento trend sa k nám dostáva po roku 2000 a od roku 2008 je intenzívnejší.

Práce so športovou problematikou sa okrem katedier geografie, telesnej a športovej výchovy občas objavujú aj na iných vedeckých pracoviskách. Spomeňme prácu L. Habasovej (2008) Event manažment: Organizácia a riadenie eventov s aplikáciou na medzinárodné športové podujatia – Olympijské hry z Ekonomickej univerzity v Bratislave.

Je treba menovať zaujímavú publikáciu Tour de France od slovenských autorov V. Bačíka, – M. Klobučíka (2014), ktorú vydali vo Francúzsku. Autori v nej predstavujú geografické priblíženie histórie tejto športovej udalosti. Spomínajú autori publikovali článok Tour de France – najvýznamnejšie etapové cyklistické preteky očami geografov v časopise Geografia v roku 2016. Okrem iného upriamujú pozornosť na miesta etapových cieľov. *„Etapové ciele sú miestami, v ktorých je koncentrovaná veľká pozornosť divákov, nakoľko je tu priestor na akúsi priamu interakciu s jednotlivými cyklistami, či celými tímami“* (Bačík, V. – Klobučník, M., 2016, s. 21). Autori článku upozorňujú aj na problematiku kartografickej vizualizácie, ktorá je pre geografov mimoriadne zaujímavá a analyzujú najúspešnejšie krajiny a jednotlivcov v histórii Tour de France.

Ďalším prínosom v oblasti geografie športu je článok V. Bačíka – M. Klobučníka (2013) History of Tour de France from The Geographical Point of View, ktorý publikovali v časopise Sport Science Review. Prezentujú trojtýždňovú Tour de France ako významnú športovú udalosť, ktorá má celosvetový dosah, z hľadiska priestorového kontextu tejto udalosti pomocou pokročilých technológií a distribúcie historických skutočností na webe (www.tdfrance.eu). Autori využili rôzne kartografické prostredia a programovacie jazyky na interpretáciu dát. *„Ako bolo uvedené vyššie, účelom nebolo nahradiť alebo doplniť bohaté spektrum webových stránok venovaných vybraným charakteristikám Tour de France, ale vytvoriť webové stránky s dominantným priestorovým aspektom a tiež pripraviť grafické interpretácie vybraných údajov. Internetová aplikácia ako taká predstavuje otvorený systém, ktorý doplníme v ďalšom štádiu s mnohými zaujímavými historickými faktami“* (Bačík, V. – Klobučník, M., 2013, s. 273).

Zaujímavé sú publikácie J. Nestorovej-Dickej (2007) venované diferenciacii sociálno-demografickej štruktúry v zázemí mesta Košice z aspektu suburbanizácie a rovnako príspevok J. Nestorovej-Dickej (2013) venovaný sociálno-demografickým dimenziám postsocialistického mesta Košice i ďalšie práce v kontexte maratónu v Košiciach zamerané na analýzu funkčno-priestorovej štruktúry mesta Košice. L. Novotný (2013) venoval pozornosť urbánnemu vývoju vo funkčnom mestskom regióne Košice v kontexte migračných trendov. M. Kulla – N. Nedviďová (2014) sa venovali hodnoteniu zahraničnej návštevnosti mesta Košice v rokoch 2011 – 2012. A. Fogaš (2007) venoval pozornosť Košiciam ako významnému kultúrnemu, spoločenskému a obchodnému centru východného Slovenska v kontexte najvýznamnejších historických udalostí dejín mesta v 20. storočí.

Témy s problematikou športovej geografie sa vyskytli aj v geografickej olympiáde. P. Spišiak a M. Kulla (2012) uviedli tému Slovensko – dejisko majstrovstiev sveta v hokeji.

Stručná história maratónskeho behu

Maratónsky beh, ako obľúbená bežecká súťaž, začal výrazne expandovať až na konci sedemdesiatych rokov 20. storočia. Grécka legenda spomína príbeh Feidippida, vyslaného ako posla z maratónskeho bojiska do Atén, aby doručil správu o víťazstve nad perzským vojskom. Historik Herodotos spomína meno Feidippides v súvislosti s výkonom bežca poslaného generálmi z Atén do Sparty, aby požiadal o pomoc. „Posol bol Atéňan zvaný Feidippides, trénovaný bežec vykonávajúci svoju profesiu (Selincourt, A., 1966). *Hornatou krajinou Ardádie prekonal Feidippides asi 240 km. Podľa Lucasa (1975) „Sparťania oslavujúci festival Karneia neboli ochotní poslať sľúbenú pomoc pred splnom mesiacom“, ktorý mal pravdepodobne trvať ešte šesť dní. Teda Feidippides musel nakoniec utekať naspäť, takže za štyri dni prekonal asi 480 km behom členitou krajinou. Rímsky historik Cornelius Nepos spomína meno Fidippidus. Týmto názvom označovali bežcov, ktorí dokázali bežať viac ako deň a podávali správy, čo bolo v danej dobe veľmi dôležité“* (Šmiták, J., 2006, s. 6). Na počesť Feidippida sa každoročne organizuje beh Spartathlon, ktorý sa beží z Atén do Sparty a má vzdialenosť 246 km. Na starovekých olympijských hrách maratónsky beh nebol zaradený. Najdlhším behom bol tzv. doliches – beh na trati dlhšej od 7 do 24 štádií. „*Dvadsaťštyri štádií bola vzdialenosť o dĺžke 4 614,48 m*“ (Kaprál, V., 1987, s. 58). V rámci európskeho literárneho obdobia romantizmu v 18. a 19. storočí sa autori začali viac zaujímať o grécku históriu. Anglický básnik Robert Browning strávil niekoľko rokov na štúdiách v Grécku a napísal báseň o Feidippidovi. Výrazný podiel na zaradení maratónskeho behu do novodobých olympijských hier má Francúz Michel Breal na základe návštevy mohyly na počesť víťazstva pri Marathone v roku 1890. Autobiografia P. de Coubertina potvrdzuje, že maratónske preteky boli výtvorom významného člena Institut de France, Michela Bréala (Coubertin, P. de., 1931). „*Snaha P. de Coubertina o vytvorenie novodobých olympijských hier vyšla počas kongresu v roku 1892 v Sorbonne v Paríži nazmar, pretože Únia francúzskych spolkov atletických športov tento návrh zamietla*“ (Šmiták, J., 1996, s. 10). O dva roky neskôr v roku 1894 na stretnutí Medzinárodného olympijského kongresu delegát Bréal podal návrh Barónovi de Coubertinovi, v ktorej pripomína legendárny čin Feidippida a ponúka trofej pre pretek, ktorý má byť bežaný na rovnakú vzdialenosť (Henry, B., 1948). Beh z Marathonu do Atén bol zaradený do olympijských hier konaných v roku 1896 v Grécku. „*Maratónsky beh sa teda bežal 10. apríla 1896, kedy sa pri moste neďaleko osady Marathón zhromaždilo 17 bežcov z piatich krajín*“ (Šmiták, J., 2006, s. 11).

Prvý maratón bol vlastne skúšobný beh, ktorý sa bežal na rovnakej trati v apríli 1896 v Grécku. Zapôsobil na organizátorov, ktorí začali tento vzor nasledovať. O rok neskôr, v roku 1897 bol ustanovený maratón v Bostone. Ukázal sa ako najhúževnatejší, pretože pokračoval bez prerušenia aj počas svetových vojen, aj počas hospodárskej krízy. V Anglicku sa v roku 1909 začalo s konaním tzv. Polytechnického maratónu z Windsoru do Chiswicku, ktorého predobrazom bol maratón na olympijských hrách v Londýne v roku 1908. Viedol cez vidiecku krajinu v Anglicku. Éra tohto maratónu sa ukončila v deväťdesiatych rokoch 20. storočia, keď nastúpila nová tradícia mestských maratónov.

Tento populárny typ behov vymyslel Fred Lebow. Tradícia preteku v New Yorku mala v tom čase podobu behu na štyri kolá v Central parku. Na návrh bežca Teda Corbetta sa organizátori zhodli na myšlienke viesť trasu maratónu cez všetkých päť častí mesta na oslavu výročia americkej nezávislosti v roku 1976. Taktó vzrástol počet účastníkov behu v roku 1980 až na 14 000 bežcov.

I stabilizované maratónske behy v Európe profitovali zo zmeny trate na mestský okruh. Tým pádom nastáva aj zmena v štruktúre sídiel, opravujú sa komunikácie, nastáva odklon alebo zmena trasovania dopravy, vzrastá kapacita ubytovacích zariadení a úroveň služieb.

Elitný japonský maratón Fukuoka prevzal koncom šesťdesiatych rokov 20. storočia od Anglického Polytechnického maratónu rolu miesta, kde sa prekonávajú svetové rekordy. Štartové pole bolo otvorené iba vrcholovým bežcom, preto mnoho Japoncov cestovalo za behom do iných miest, kde mohli figurovať ako bežci.

Maratónske behy boli fakticky neznáme v Indii. Až v roku 2003 sa konal prvý ročník bombajského maratónu. Sprievodnými znakmi tohto maratónu boli aj charitatívne a benefičné akcie.

Prenikanie maratónov do čím viac vzdialenejších miest je intenzívne a láka mnoho bežcov – turistov. Maratóny podporujú lokálnu ekonomiku, turizmus (napr. maratón pri Veľkom čínskom múre, alebo pri Uluru v Austrálii).

Populárnosť maratónskych behov narastá a jedným zo znakov behu je aj cieľavedomosť. Preto sa mnohí bežci sústreďia skôr na účasť ako na konečný výsledok.

Vývoj kritérií hodnotenia maratónov

Skôr ako sa ustálili všeobecne uznávané kritériá hodnotenia maratónov, neboli známe exaktné kritériá hodnotenia. Používali sa hodnotenia podľa roku založenia, počtu zúčastnených krajín, počtu bežcov, neskôr podielu mužov a žien, výškového profilu trate, klimatických kritérií a pod.

Ak má byť maratón uznaný a zapísaný Medzinárodnou atletickou federáciou (International Association of Athletics Federation, ďalej IAAF), musí reflektovať splnenie kritérií. Základ pre metódu hodnotenia podľa IAAF bol vyvinutý v roku 1979 a postupne sa zdokonaľoval. Medzi najdôležitejšie patria počet bežcov

maratónu (okrem subdisciplín, ktoré sa v súčasnosti pridávajú k maratónov, a tým sa zvyšuje celkový počet účastníkov), rešpektovanie miestnych a regionálnych právnych noriem, maratónsky beh musí byť vysielaný naživo prostredníctvom televízie alebo online streamovaním. Dôležitým usmernením je, aby aspoň päť štátov reprezentovali bežci s dosiahnutým časom lepším ako IAAF usmernenia. Bežať musí aspoň päť mužských a päť ženských elitných športovcov, pričom elitní športovci sú definovaní ako tí, ktorých najlepší osobný výkon v rámci trojročného obdobia pred príslušnou udalosťou dosiahol štandard určený IAAF. Ku kritériám, na základe ktorých sa hodnotí maratón, patrí aj obsah webovej stránky podujatia, organizovanie tlačových konferencií, špecifikovaný počet vykonaných dopingových testov, primerané lekárske vybavenie na počet bežcov, počet staníc občerstvenia, výška odmeny pre víťaza. Trať musí byť certifikovaná a uzavretá pre premávku, spôsob merania času podľa štandardu s plným elektronickým časovaním. Preteky musia byť organizované spôsobom minimalizujúcim ekologické škody.

Treba podotknúť, že kritériá hodnotenia podľa IAAF nie sú nemenné a konštantné, práve naopak, dochádza k ich spresňovaniu, korekcii a úprave reflektujúcu trendy, rekordy, vývoj i udalosti.

Maratóny v metropolách

Metropola je špecifickým prípadom v hierarchickom usporiadaní mesta. „*Názov pochádza z dvoch gréckych slov metéra (matka) a polis (mesto) vo význame dôležité, hlavné mesto*“ (Pouš, R., 2013, s.147). Tieto mestá sú postavené v hierarchii sídelného systému na vyššej pozícii, akú by mali mať podľa svojho oficiálneho štatútu. Mnohí autori sa zhodujú na potrebe dolnej hranice počtu obyvateľov v metropole. Ako metropoly sú vnímané zväčša mestá nad 500 000 obyvateľov, častejšie až nad jeden milión obyvateľov. „*Dôvodom je aj taký fakt, že veľké mesto dokáže pritiahnúť dostatočný počet, kvalitu a pestrú štruktúru exogénnych činností najvyššieho rádu a dostatočný inovačný potenciál, čo sa radí do kvartérneho sektora ekonomiky*“ (Pouš, R., 2013, s.147).

Svetové metropoly sú aj dôsledkom globalizácie, preto musia byť definované a klasifikované podľa medzinárodných štandardov, čo však nevyklučuje zohľadnenie regionálnych špecifik (Markowski, T. – Marszał, T., 2006).

Podľa študijnej komisie medzinárodného združenia miest Metropolis sa veľké podujatia vyznačujú niekoľkými základnými znakmi (Metropolis, 2002: 11).

Metropoly sa popri svojom globálnom charaktere vyznačujú okrem multifunkčnej, športovej aj významnou kultúrnou dimenziou. S procesom urbanizácie súvisí produkcia trvalých zmien v štruktúre mesta, ktorá je dôsledkom komplexnosti a enormných infraštruktúrnych požiadaviek veľkých podujatí. Pochopiteľné sú aj organizačné nároky podujatí prinášajúce so sebou metódy a postupy, ktoré natrvalo transformujú celkový manažment miest. Veľké podujatia majú mať schopnosť generovať veľké množstvo investičných

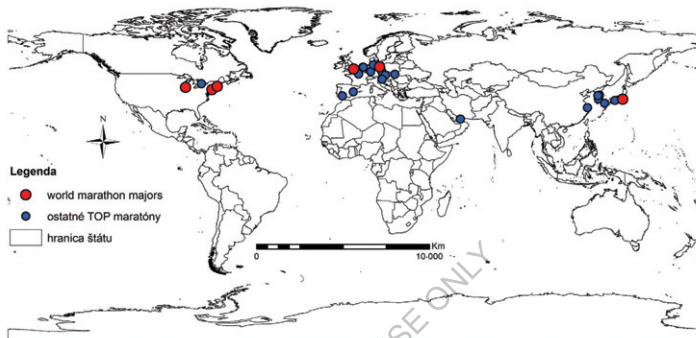
prostriedkov zo súkromných a verejných zdrojov (napr. sponzoring, vysielacie práva, financie štátneho rozpočtu, súkromné investičné projekty), ako aj priťahovanie vysokého počtu návštevníkov a v neposlednom rade prítomnosť medzinárodného mediálneho pokrytia podujatia.

Metropolitné oblasti tvoria významné prvky svetovej ekonomiky. Tvoria centrá inovácií, hospodárstva, kreativity, aktivít a kumulujú kapitál. V Nemecku sa o metropolitných oblastiach vedie diskusia od roku 1993. Účelom rôznych stretnutí je objektivizovať a definovať zoznam úloh, ktoré plnia metropoly a identifikovať ich. Výsledkom štúdie je vytvorenie 11 metropolitných oblastí v Nemecku (napr. Berlín, Porýnie). Veľká Británia má snahu posilňovať charakter metropolitných oblastí od začiatku 21. storočia. Bol vydaný dokument, ktorý popisuje konkurencieschopnosť metropolitných oblastí, okrem oblasti Greater London. Cieľom bolo vytvoriť podmienky pre posilnenie autonómie mestských regiónov v medzinárodnom kontexte. Ako ilustračný príklad sa uvádza metropolitné územie na severe Anglicka (Manchester, Liverpool, Leeds, Sheffield, Newcastle, York), kde bola iniciatíva metropolizácie indikovaná zdola nahor a nazývaná „Northern Way“. Tento prístup bol podporovaný aj smerom zhora nadol. Iniciatíva bola zabezpečená kooperáciou programu konkurencieschopnosti, sociálnej súdržnosti a ochrany životného prostredia. Vo Francúzsku prebieha diskusia o problematike metropol už od polovice 20. st., zatiaľ však bez výrazného politického konsenzu. Vybralo sa 15 metropolitných projektov z celého Francúzska. V Taliansku bolo identifikovaných 14 metropolitných regiónov, ako prvý sa začal reálne formovať región v okolí mesta Bologna a po roku 2001 sa formovali metropolitné regióny v okolí Ríma, Milána a Neapola. V Španielsku je proces metropolizácie spojený s autonómnymi regiónmi, ktoré nesú zodpovednosť za formovanie oblastí. Metropolitná oblasť môže byť situovaná aj na území viacerých štátov súčasne, napríklad oblasť „Centropo“ medzi mestami Viedeň, Bratislava, Brno, Győr. V Poľsku je typickým príkladom oblasť Katowíc. Najhustejšia sieť metropol je v priestore strednej a severozápadnej Európy

Najvýznamnejšie maratóny sveta

Maratónsky beh je pretekom v cestnom behu na 42 195 m, nazvaný podľa osady Marathon (Grécko). Prvý pretek v maratónskom behu bol zaradený na prvých olympijských hrách v Aténach v roku 1896 z podnetu Michela Bréala. (Jirka, J., 1990). Podľa Malej encyklopédie telesnej výchovy a športu (1980) je maratón najpopulárnejšia disciplína spomedzi behov na veľmi dlhé vzdialenosti. Vyžaduje vysokú úroveň vytrvalosti a vôľových vlastností o čom píše rôzne atletické encyklopédie či publikácie.

Najvýznamnejšie maratóny sveta sú zoskupené na rôznych inštitucionálnych úrovniach. Medzi najznámejšie zoskupenia patrí Association of International Marathons and Distance Races (AIMS), ktorej členmi sú maratóny zo Slovenskej republiky a to Bratislavský maratón a Košický maratón. Ďalším združením je International Association of Athletics Federation (IAAF). Okrem toho sa používa termín „world marathon majors“, čo je séria šiestich najprestížnejších maratónov sveta v metropolách Boston, Chicago, New York, Berlín, Londýn, Tokio (Obr. 1). Ide o maratóny na severnej pologuli približne v rovnakých geografických šírkach.

Obr. 1 Najvýznamnejších 25 maratónov sveta podľa IAAF 2018
Zdroj: spracované podľa iaaf.org

Podľa Global Cities Index (GSI) 2019 sú metropoly Tokio (1.), Londýn (6.), Berlín (23.), Chicago (129.), Boston (150.), kde sa konajú TOP maratóny ako jedno z významných podujatí, zaradené do databázy a určite majú tieto športové udalosti vplyv na celkový ranking metropoly. Košice v GSI 2019 zaujali 110. miesto, Praha 36. miesto.

Association of International Marathons and Distance Races (AIMS) združuje k aprílu 2019 spolu 460 členov zo 120 krajín sveta zahŕňajúc spolu 4377 bežeckých pretekov. V Európe je registrovaných 493 maratónov, v Severnej Amerike 527, v Južnej Amerike 16, v Afrike 49, v Ázii 122, v Austrálii a Oceánii 36. V Európe sa bežia maratóny v 58 metropolách, vrátane metropol v Poľsku, Českej republike, Lotyšsku, Litve, Slovenskej republike.

Maratón v Košiciach v Slovenskej republike patrí v súčasnosti medzi prestížne európske a svetové atletické súťaže. Zúčastňuje sa ho stále viac bežcov. Medzinárodný maratón mieru v Košiciach sa umiestnil v roku 2018 v rámci európskeho poradia na 12. mieste a v rámci celosvetového poradia na 23. mieste (názvy sú uvedené v originálnom jazyku) (Tab. 1).

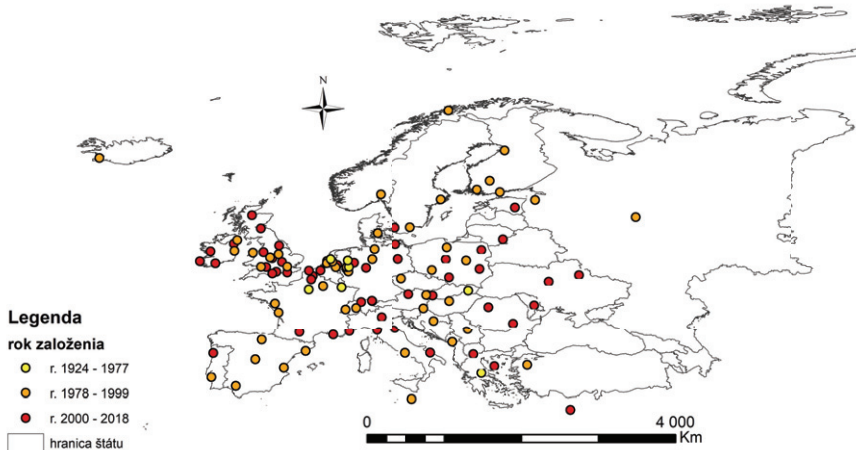
Tab. 1 Rebríček 25 TOP svetových maratónov podľa ratingu IAAF 2018

P.	originálny názov súťaže v anglickom jazyku	štát	skóre
1.	Chicago Marathon	USA	6 579
2.	Dubai Standard Chartered Marathon	UAE	6 549
3.	Berlin Marathon	GER	6 499
4.	London Marathon	GBR	6 481
5.	Tokio Marathon	JPN	6 431
6.	Valencia Marathon	ESP	6 337
7.	Amsterdam Marathon	NED	6 330
8.	New York Marathon	USA	6 293
9.	Paris Marathon	FRA	6 139
10.	Soul Marathon	KOR	6 119
11.	Frankfurt Marathon	GER	6 110
12.	Hamburg Marathon	GER	6 105
13.	Daegu Marathon	KOR	6 076
14.	Praha Marathon	CZE	6 004
15.	Ljubljana Marathon	SLO	5 995
16.	Soul Joong Ang Marathon	KOR	5 977
17.	Toronto Waterfront Marathon	CAN	5 975
18.	Otsu Lake Biwa Marathon	JPN	5 965
19.	Sevilla Marathon	ESP	5 947
20.	Fukuoka Marathon	JPN	5 911
21.	Shanghai International Marathon	CHN	5 905
22.	Eindhoven Marathon	NED	5 886
23.	Košice Peace Marathon	SVK	5 876
24.	Gyeongju Marathon	KOR	5 867
25.	Vienna City Marathon	AUT	5 864

Zdroj: <https://www.iaaf.org/records/competition-performance-rankings?type=8&year=2018&sortBy=score&page=1>

Medzinárodný maratón mieru v Košiciach ako najstarší súvisle fungujúci maratón v Európe (keďže Chiswick so štartom vo Windsore založený v roku 1909 bol organizátormi ukončený v roku 1996) má v Európe výsadné postavenie. Výraznejší nárast počtu maratónov začína od 70-tych rokov 20. storočia (Obr. 2), kedy sa ku Košickému maratónu pridávajú maratóny v Aténach, Berlíne, Amsterdame a v Paríži. Význam maratónu v Košiciach bol v 60. rokoch 20. storočia väčší ako v súčasnosti, čo potvrdzuje aj víťazstvo Abebe Bikilu v roku 1961, čerstvého víťaza OH v Ríme (1960), alebo víťazstvo Leonarda Edeleny v roku 1963, ktorý práve v tom istom roku na maratóne v Chiswicku zabehol najlepší svetový výkon – prvýkrát pod úroveň 2 hodiny 15 min. V tom čase patrili maratón v Košiciach k TOP 5 maratónom na svete.

Od roku 1978 nastáva expanzia počtu maratónov v metropolách aj v menších mestách Európy. Významným bol rok 1981, kedy odštartovalo 10 nových maratónov (Cardiff, Frankfurt nad Mohanom, Londýn, Moskva, Nantes, Nottingham, Duisburg, Rotterdam, Radenci, Valencia). Ďalej každým rokom pribúdala počet zakladaných maratónov (Obr. 2).

Obr.2 Maratóny v Európe podľa roku založenia do roku 2018

Zdroj: spracované podľa iaaf.org

Významné maratóny podľa AIMS do roku 2019. Metropoly v Európe: *Londýn, Berlín, Košice, Bratislava, Hannover, Istanbul, Madrid, Milano, Rím, Rotterdam, Santiago, Viedeň, Belehrad, Cluj-Napoca, Paríž, Amsterdam, Antverpy, Krakov, Düsseldorf, Padova, Zürich, Skopje, Belfast, Lisabon, Praha, Ženeva, Helsinki, Kodaň, Riga, Salzburg, Brašov, Stockholm, Kaunas, Tallin, Budapešť, Vilnius, Minsk, Sarajevo, Oslo, Moskva, Kišinev, Varšava, Brussel, Cardiff, Katowice, Kolín nad Rýnom., Eindhoven, Mnichov, Záhreb, Poznaň, Dublin, Frankfurt nad Mohanom, Lubľana, Benátky, Porto, Atény, Florencia, Valencia.*

Neurópske metropoly: *Chicago, New York, Tokio, Boston, Daegu, Rio de Janeiro, São Paulo, Canberra, Cartago, Almata (Nursultan), Gifu, Nagano, Montevideo, Caracas, Kazaň, Toronto, Lima, San Jose, Ottawa, Calgary, Brisbane, Phuket, Kigali, Edmonton, Asunción, Bangkok, Mexico City, Medellín, Buenos Aires, Vladivostok, Bombai, Peking, Casablanca, Colombo, Ammán, Chicago, Melbourne, Québec, Auckland, Jakarta, Washington, Soul, Bejrut, Brasília, Las Vegas, Kóbe, Philadelphia, Singapur, Panama, Ósaka, Pune, Monterrey, Nara, Marákeš, Tel Aviv, Kalkata, Nagaja, Kjóto.*

Lokalizácia maratónov v priestorovej štruktúre metropol

Je možné konštatovať, že medzi najprestížnejšie svetové maratóny súčasnosti patria maratóny v Tokiu, Londýne, Bostone, Berlíne, Chicagu a New York City. Trend preferencie mestských okruhov masívnejšie vzrástol od 70. rokov 20. storočia. V prípade Košíc to bolo od roku 1989. Mnohé maratónske trate začínajú alebo končia pri významných monumentoch metropol (napr. pri Brandenburskej

bráne v Berlíne). Ak je maratón súčasťou významného športového podujatia, sú prípady, že jeho cieľová časť je situovaná na štadióne, ktorý nemusí byť v centre metropoly.

Z tohto aspektu sa javí dôležitým aj charakter uličného systému. Uličný systém mesta je dôležitým aparátom v organizácii športového podujatia. *“Uličná sieť je jedným z najstabilnejších prvkov mesta, Jej štruktúra úzko súvisí s vývojom mesta, organizáciou, rozsahom mestského územia a pr.rodným prostredím. Základnými prvkami uličnej siete sú diaľkové komunikácie, priečne ulice, miestne komunikácie, domové bloky, domové parcely“* (Slavík, V., 2016, s. 158). Pri uliciach sú dôležité premenné ako šírka ulice, dĺžka ulice, šírka bloku a šírka chodníka podľa ktorých sa vyberá aj trasa podujatí vzhľadom na počet účastníkov, masovosť, priechodnosť, bezpečnosť. Medzinárodný maratón mieru v Košiciach vedie 15 ulicami mesta Košice a svoj štart i cieľ má na Hlavnej ulici. Obmedzenia v čase konania maratónu v Košiciach majú vplyv i na konanie bohoslužieb v Dóme sv. Alžbety, kedy kvôli bezpečnosti a plynulosti podujatia môžu návštevníci sakrálnej pamiatky využiť severný a južný vchod (ktoré sú bežne zatvorené). Od roku 2019 prebieha séria kontrolných dní v kooperácii primátora mesta, riaditeľa maratónu, zástupcami Magistrátu mesta Košice, mestských podnikov, mestskej polície a ďalších zainteresovaných strán. Na Hlavnej ulici sa opraví chýbajúca dlažba a revitalizuje okolie okolo maratónskeho pylónu označujúceho vzdialenosť 40 km. Na Hlavnej ulici pribudnú dva nadchody pre divákov medzi Dómom sv. Alžbety a Urbanovou vežou. Na Námestí osloboditeľov medzi dvoma pamätníkmi pribudne nový cieľový servis pre pretekárov. Domáci návštevníci prichádzajú často iba v deň konania MMM. Uličný systém sa revitalizuje v rôznych metropolách rozdielnym spôsobom rešpektujúc bezpečnosť bežcov i divákov. Londýnsky maratón vedie ulicami centrálneho Londýna popri najnavštevovanejších pamätihodnostiach (Big Ben, The Shard, Tower Bridge, popri nábreží Temže) a v uliciach je podľa racionálnych odhadov niekoľko stotisíc fanúšikov. Na druhej strane masový maratón v Tokiu sleduje v uliciach podľa oficiálnych správ 2,7 mil. divákov. Pražský maratón vedie po oboch stranách rieky Vltavy a trať je koncipovaná tak, aby bežci prechádzali popri významných historických pamiatkach a prešli niekoľkými mostami cez Vltavu. Traťoví komisári monitorujú asfaltový povrch trate (prípadné riziko v čase privalových zrážok v čase podujatia v kontexte klimatických zmien). V rámci uličného systému mesta je významné kritérium uličného chodníkového informačného systému, ktorým disponujú svetové metropoly a koncepcia tzv. smart Cities, kde je pozícia geografie, navigačných systémov neprehliadnuteľná.

Atribútom mestskosti je centralita, kedy mestá vznikli na princípe sústredenia a sformovali sa ako centrá osídlenia. Preto v ich priestorovej štruktúre existuje polarita medzi centrom a perifériou (Dulla, M., 1988). R. Matlovič (2002) sa prikláňa k hypotéze Hirschmanna (1958), že v stupni urbanizácie očakávame

postupné stieranie rozdielov medzi centrom a perifériou mesta. Je to tak aj v prípade športových udalostí, keď niektoré sú zámerne umiestnené v centre metropoly a iné na periférii, kde môže vzniknúť suburbanizovaná zóna. Prvky, ktoré treba vo všeobecnosti zohľadniť sú dostupnosť, vzťah ku centru a umiestnenie z hľadiska rozvojových osí a oblasti metropoly. Priestorová štruktúra metropoly je výsledkom historického vývoja, počas ktorého prebiehala jeho vnútorná diferenciácia. Viditeľné sú črty stavebného rozvoja mesta a etapy historického vývoja. Maratóny ako športové podujatia v kontexte trendu mestských okruhov sú v rámci priestorovej štruktúry metropoly situované ako okruhy v centre. Maratón v Dubaji je situovaný do hlavnej osi metropoly v blízkosti mora, kde sú lokalizované najnavštevovanejšie miesta v Dubaji (Obr. 3). Maratón v Dubaji sa stáva čoraz obľúbenejší aj z dôvodu času konania v mesiaci január.

Obr. 3 Výrez z mapy trate maratónu v Dubaji
Zdroj: <http://www.dubaimarathon.org>

Trasa maratónu z Hopkintonu do Bostonu je certifikovaná podľa smerníc IAAF. Historická trasa začína v oblasti Nové Anglicko v meste Hopinton, vedie cez Ashland, Framingham, Natick, Wellesley, Brookline a končí v Bostone (Obr. 4). Trasa je špecifická v porovnaní s inými mestskými okruhmi, pretože sa zachováva historické hľadisko.

Obr. 4 Výrez z mapy trate maratónu v Bostone

Zdroj: <https://worldsmarathons.com/marathon/>

Maratón v Tokiu má svoj začiatok i koniec na Olympijskom štadióne (Obr. 5). Organizátori stanovili limit počtu prihlásených (38 000 bežcov pre rok 2020), obmedzili všetky ostatné podkategórie s výnimkou 10 km behu rezervovaného pre 500 bežcov a stanovili minimálny vekový limit 19 rokov. Treba poznamenať, že priestorová štruktúra metropoly odráža aj organický a hierarchický princíp života obyvateľov. Hierarchický princíp sa v tomto prípade indikuje ako usporiadanie všetkých zložiek vnútornej štruktúry mesta. Práve maratón v Tokiu v čase konania maratónu (obyčajne marec) naruší chod metropoly tým, že sa uzavrie chod ulíc v oblasti trate. Ak je v blízkosti vodná plocha, organizátori vedú časť trate popri rieke, či pobreží. Je to tak v prípade Tokia, Londýna, Chicaga, Prahy a pod. Rieka je fenoménom života metropol, tvoria tepny miest, ktoré zažívajú opätovnú revitalizáciu a sú pulzujúcou časťou života metropoly.

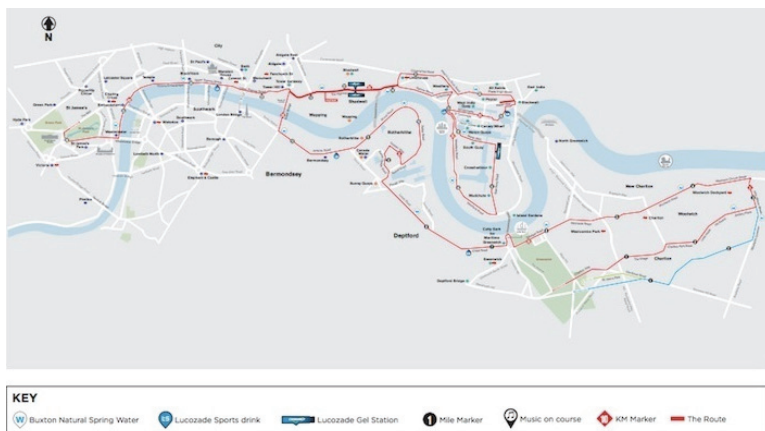

Obr. 5 Výrez z mapy trate maratónu v Tokyu

Zdroj: <https://www.marathon.tokyo/en/>

Organizátori a inštitúcie ponúkajú aplikácie, ktoré umožňujú sledovať trasu (napr. pri Tokio Tower) a prezentujú faktory, ktoré implicitne pomáhajú rozvíjať metropolu (príjmy pre dopravu, hotelierov, lokálnych predajcov, korporácie, imidž metropoly).

Maratón v Londýne sa beží po oboch stranách rieky Temža a ponúka rôzne panoramatické výhľady s cieľom, aby mohlo čo najviac divákov sledovať maratónsky beh (Obr. 6). Informačné portály prezentujú zoznam konkrétnych lokalít, odkiaľ je možné získať čo najlepší výhľad na bežcov aj v kontraste s monumentami metropoly.

Obr. 6 Výrez z mapy trate maratónu v Londýne
 Zdroj: <https://www.virginmoneylondonmarathon.com>

„Priestorová štruktúra mesta je mnohorozmerná štruktúra tvorená vzájomne previazanými a podmienenými parciálnymi inтраurbánnymi štruktúrami: fyziografickou, morfológickou, funkčnou a sociálno-demografickou. Zmena jednej z nich podmieňuje transformáciu ostatných“ (Matlovič, R., 2002, s. 127).

R. Matlovič (2002) spomína konceptuálny rámec kvality života v spojení s urbanizáciou. Ide o stupeň saturácie materiálnych a duchovných potrieb človeka. V tomto kontexte spomína analýzu podmienok bývania, odpočinku a rekreácie, sociálneho komfortu. Podmienky odpočinku a rekreácie súvisia aj s vybavenosťou metropoly rozličnými obslužnými inštitúciami a zariadeniami pri zohľadnení lokalizačných, selektívnych a realizačných predpokladov odpočinku a rekreácie. Športové podujatia v metropolách môžu tento koncept podporovať z dôvodu naplnenia povahy teoretického rámca vychádzajúceho aj z geografie blahobytu (welfare approach).

Umiestnenie lokalizácie podujatí v priestorovej štruktúre metropol, ktoré môžu v čase športovej udalosti spôsobiť istú mieru chaosu a ohroziť ekologickú únosnosť dokumentujú obrázky schém trás na vybraných maratónoch. M. Dulla (1988) hovorí o parametroch mestskosti, ku ktorým radí intenzitu, centralitu, diferencovanosť a zmiešanosť. Tieto atribúty môžeme pozorovať aj v čase konania športového podujatia, čo vplýva na dynamiku metropoly.

Pre potvrdenie maratón v Chicagu je situovaný v centrálnej časti a na brehu jazera Michigan (Obr. 7).

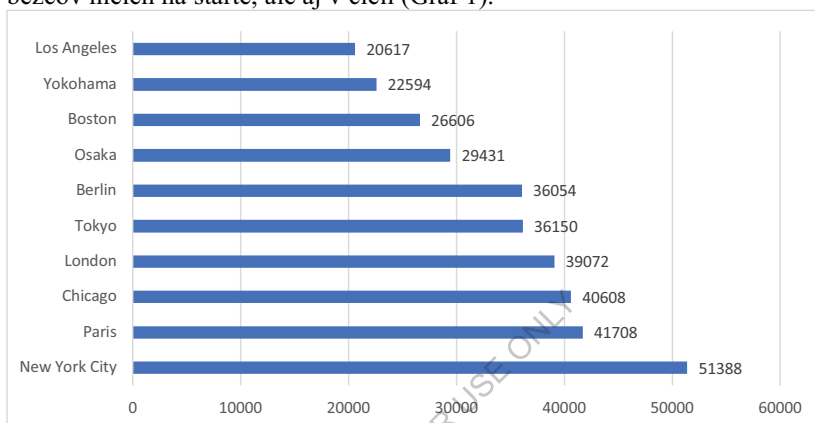
Obr. 7 Výrez z mapy trate maratónu v Chicagu

Zdroj: <https://chicago.curbed.com/2018/10/3/17870420/chicago-marathon-road-closures-route-map-2018>

TOP svetové maratóny a ich klasifikácia

Beh je športom, ktorý je nadčasový, prekonáva limity hraníc i jazyka. Frekventovaný je pojem „*World Marathon Majors*“, čo je séria pozostávajúca zo šiestich najväčších a najvýznamnejších maratónov na svete. Preteky sa konajú v Tokiu, Bostone, Londýne, Berlíne, Chicagu a New Yorku. Maratón v Tokiu je jedinečný svojou masovosťou a účasťou. Spája bežcov, dobrovoľníkov a divákov a prispieva ku koloritu metropoly. Megalopolis Tokia je najosídlenejšou časťou sveta a jeho ultramoderná sídelná architektúra v kontraste so športovým podujatím je fascinujúca. „*Maratóny usporiadané v Japonsku boli tradične určené pre obmedzené štartové pole niekoľko tuctov bežcov podľa modelu šampionátu. Cestné uzávierky pre tieto akcie začínali/končili na princípe postupnej uzávierky a ak sa bežci nedržali plánu, aby dokončili do 2,5 až 3 hodín,*

bolo „odstavení“ do zberného vozidla. Pre obyčajných japonských občanov, ktorí sa chceli zúčastniť maratónu bolo najlepším riešením naskočiť do lietadla do Honolulu a štartovať v preteku, kde tvorili väčšinu. To všetko sa ale zmenilo s nástupom prvého japonského maratónu pre verejnosť v roku 2007“ (Jones, H. – James, A., 2012, s. 22). Niekoľko členov Bostonskej atletickej asociácie, inšpirovaných olympijskými hrami, založilo v roku 1897 Bostonský maratón, najstarší na svete. Beh sa stáva masovou záležitosťou, o čom svedčí aj počet bežcov nielen na štarte, ale aj v cieľi (Graf 1).

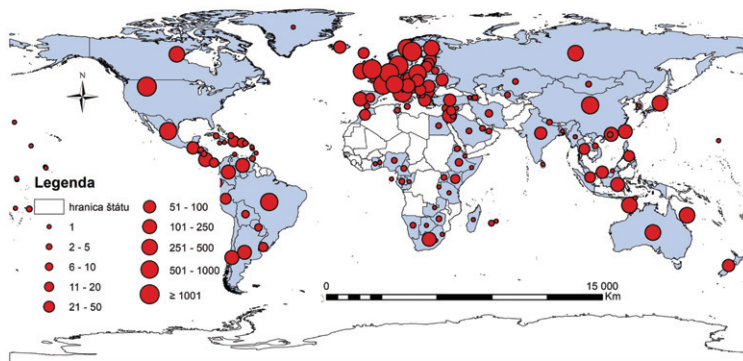
Graf 1 Počet bežcov v cieľi vo vybraných metropolách počas maratónskych behov v roku 2016

Zdroj: spracované podľa www.statista.com

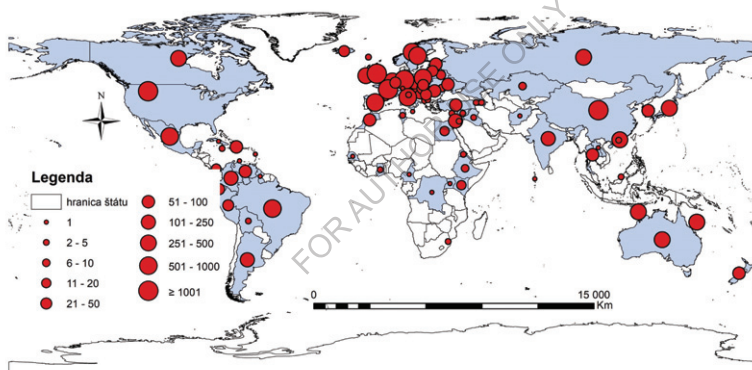
Maratónske podujatie je v prípade niektorých metropol top udalosťou (eventom) v roku, ktorý priťahuje pozornosť návštevníkov. Vplýva na rozvoj metropoly opravou ciest a maratónskej trate, zvýšením tržieb v službách, hotelierstve, cestovnom ruchu, doprave a prináša pre metropolu formu prestíže. Webové stránky top svetových maratónov prezentujú informácie o trati, grafický vizuál, možnosti registrácie a platby, kultúrneho vyžitia a trávenia voľného času, zdravotnej služby, nákupných možností, informácie o verejnej doprave. Dokonca TOP maratóny majú aj sociálny aspekt, podporu charitatívnej činnosti, prípadne podporu niektorej hendikepovanej skupiny.

Medzi najvýznamnejšie maratóny v Európe v súčasnosti patrí maratón v Berlíne, kde sú dosahované TOP najlepšie časy a rekordy bežcov. Aj z uvedeného dôvodu ho uvádzame v tomto príspevku. Počty bežcov podľa krajín na maratón v Berlíne dokumentujú Obr. 8 a Obr. 9. Štandardne najviac bežcov je z Európy (západnej, strednej, severnej), z Ruska, zo Severnej Ameriky. V porovnaní rokov 2015 – 2017 nie sú extrémne rozdiely. Rastie však počet bežcov z Afriky a z Ázijských krajín, ktorí dosahujú dobré umiestnenie. V prípade afrických štátov dominuje

lína východoafrických štátov (Obr. 8). Bežci z Európy pochádzajú predovšetkým z metropolitných oblastí z najviac urbanizovaných území.

Obr. 8 Počet bežcov podľa krajín na Berlínskom maratóne 2015
Zdroj: spracované podľa štatistik na www.bmw-berlin-marathon.com

Obr. 9 Počet bežcov podľa krajín na Berlínskom maratóne 2017
Zdroj: spracované autorom podľa štatistik na www.bmw-berlin-marathon.com

Je problematické a časovo náročné prepisovať dáta, ale zaujímavé pozorovať rozdiely. Niektoré rozdiely v účasti bežcov v porovnaní rokov 2015 a 2017 (Obr. 9) môžu byť dôsledkom zmeny preferencií, účasť na inom maratóne, náročnosť, politické a ekonomické činitele. Poznamenajme, že v roku 2018 bol dosiahnutý svetový rekord v maratóne časom 2:01:39 h. reprezentantom z Kene (E. Kipchoge)

Väčšinu víťazov svetových maratónov (marathon majors) tvoria bežci pochádzajúci z údolia Great Rift Valley v Keni ležiaceho v nadmorskej výške viac ako 2 200 m n. m. (Fisher, M., 2012). Potenciálom ďalšieho výskumu je štúdium tejto minority bežcov z kmeňa Kalenjin (asi 4,4 mil. ob. v roku 2017), genetické predispozície, proporcie tela, spôsob života, nižšie nadmorské výšky

top maratónov v porovnaní s reliéfom Kene, chôdza a fyzická aktivita od útleho veku, rôzne indexy a pod.

Ďalej je zaujímavý je fakt, že takmer 92% bežcov maratón v Berlíne dokončí (Tab. 2) a rovnako tak celosvetový nárast počtu žien až na úroveň 30 % v roku 2018 a v roku 2019 je počet prihlásených žien vyšší ako 30%.

Tab. 2 Počet bežcov v cieľi podľa pohlaví na Berlínskom maratóne

rok	počet bežcov v cieľi spolu			počet bežcov v cieľi v %	
	spolu	muži	ženy	muži	ženy
2018	40 775	28 443	12 332	70%	30%
2017	39 101	28 067	11 034	72%	28%
2016	36 054	26 807	9 247	74%	26%
2015	36 767	27 917	8 929	76%	24%
2014	28 946	22 178	6 768	77%	23%
2013	36 527	27 577	8 990	75%	25%
2012	34 377	26 398	7 871	77%	23%
2011	32 977	25 577	7 414	77%	23%
2010	34 070	26 410	7 215	78%	22%
2009	35 016	27 934	7 060	79%	21%
2008	35 653	28 357	7 429	79%	21%
2007	32 497	25 994	6 492	80%	20%
2006	30 190	24 094	6 088	80%	20%
2005	30 382	24 501	5 872	81%	19%
2004	28 023	22 801	5 222	81%	19%
2003	30 709	25 108	5 601	82%	18%
2002	25 286	20 808	4 406	83%	17%
2001	25 792	21 669	4 123	84%	16%
2000	22 879	19 332	3 547	84%	16%
1999	19 129	16 537	2 592	87%	13%
1998	21 004	17 795	3 209	85%	15%
1997	14 982	13 120	1 862	88%	12%
1996	16 529	14 489	2 040	88%	12%
1995	13 088	11 682	1 406	89%	11%
1994	12 263	10 980	1 283	90%	10%
1993	14 107	12 586	1 521	89%	11%
1992	13 225	11 918	1 307	90%	10%
1991	14 849	13 456	1 393	91%	9%
1990	22 806	20 415	2 391	90%	10%
1989	13 433	12 233	1 200	91%	9%
1988	13 117	11 986	1 131	91%	9%
1987	12 674	11 651	1 023	92%	8%
1986	11 450	10 574	876	92%	8%
1985	9 810	9 146	664	93%	7%
1984	7 297	6 875	422	94%	6%
1983	5121	4 886	235	95%	5%
1982	3 448	3 318	130	96%	4%
1981	2 567	2 418	149	94%	6%
1980	294	276	18	94%	6%
1979	222	207	15	93%	7%

1978	197	187	10	95%	5%
1977	230	219	11	95%	5%
1976	311	296	15	95%	5%
1975	236	232	4	98%	2%
1974	244	234	10	96%	4%

Zdroj: <https://www.bmw-berlin-marathon.com>

Konkurenciou maratónu v Berlíne sú podujatia organizované v Ázii, predovšetkým v Dubaji, Tokiu, Pekingu, Šanghaji.

Zaujímavo vyznieva skutočnosť, že z 10 najlepších svetových časov bolo 8 dosiahnutých v Berlíne (Tab. 3). Ide o kombináciu teploty, nadmorskej výšky, sklonu a profilu trate, ročného obdobia, zastúpenia bežcov. Týmto faktorom sme sa venovali v iných článkoch. Poznamenajme, že do popredia sa podľa rankingu maratónov dostáva maratón v metropole Dubaj, ktorý sa koná v januári (Tab. 3), ktorý sme v tomto príspevku spomíname.

Tab. 3 Poradie najlepších časov na maratónoch do roku 2018

poradie	výsledný čas	poradie víťaza	metropola/(štát)	rok	poradie	výsledný čas	poradie víťaza	metropola/(štát)	rok
1	2:01:39	1	Berlín (GER)	2018	11	2:04:00	1	Dubaj(UAE)	2018
2	2:02:57	1	Berlín (GER)	2014	12	2:04:02	2	Dubaj (UAE)	2018
3	2:03:03	1	Berlín (GER)	2016	13	2:04:06	3	Dubaj(UAE)	2018
4	2:03:05	1	Londýn (GBR)	2016	14	2:04:06	4	Dubaj(UAE)	2018
5	2:03:13	2	Berlín (GER)	2014	15	2:04:08	5	Dubaj (UAE)	2018
6	2:03:13	2	Berlín (GER)	2016	16	2:04:15	1	Berlín (GER)	2012
7	2:03:38	1	Berlín (GER)	2011	17	2:04:15	6	Dubaj (UAE)	2018
8	2:03:46	2	Berlín (GER)	2017	18	2:04:23	1	Dubaj (UAE)	2012
9	2:03:51	2	Londýn (GBR)	2016	19	2:04:24	1	Dubaj (UAE)	2016
10	2:03:59	1	Berlín (GER)	2008	20	2:04:27	1	Rotterdam (NED)	2009

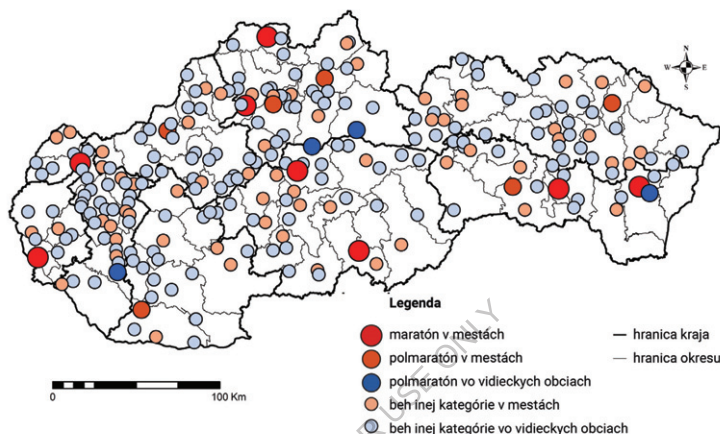
Zdroj: Spracované podľa www.iaaf.org

V tejto súvislosti sú zaujímavé finančné odmeny pre víťazov maratónov v roku 2018. Víťaz maratónu v Bostone získal 150 000 USD, víťaz z New Yorku získal 100 000 USD, víťaz maratónu v Tokiu 80 000 USD, víťaz v Berlíne získa 50 000 USD, víťaz maratónu v Košiciach získal 20 000 eur (ak dosiahne čas lepší ako 2:07:00), víťaz maratónu v Prahe získa 15 000 eur a víťaz v Londýne získa 39 000 libier. Výšku finančnej provízie určujú organizátori pre konkrétny ročník, pričom istú formu ďalšieho finančného zvýhodnenia môžu mať domáci bežci, čo pripúšťajú aj pravidlá IAAF.

Priestorové rozmiestnenie behov v Slovenskej republike

Priestorové rozmiestnenie behov v Slovenskej republike prezentuje Obr. 10. Na území Slovenskej republiky identifikujeme sedem maratónskych behov (vrátane polmaratónov, ktoré sú implementované ako kategória v rámci maratónov) v mestách Košice, Bratislava, Banská Bystrica, Michalovce, Čadca a Senica a najnovšie aj Lučenec. Necertifikované polmaratóny sú v mestách Dolný Kubín, Kolárovo, Martin, Medzev, Stropkov a Trenčín. Behy inej kategórie, ktoré majú

lokálny dosah (niekedy aj regionálny dosah), identifikujeme predovšetkým vo vidieckych obciach a mestách v Bratislavskom a Trnavskom kraji. Medzinárodný maratón mieru v Košiciach a Bratislavský mestský maratón sú podujatiami, ktoré sa tešia najväčšej priazni. Bratislavský maratón má za sebou do roku 2019 iba 14 ročníkov, dominantné zastúpenie majú domáci bežci s tendenciou spádovitosti. Nemôže konkurovať maratónu v Košiciach ani počtom účastníkov, ani historickou hodnotou.

Obr. 10 Priestorová distribúcia maratónov, polmaratónov a iných behov v SR v roku 2018
 Zdroj: www.beh.sk, www.behame.sk, <https://www.sanasport.sk/magazin/bezecke-preteky-na-slovensku-2018>

V kontexte Obr. 10 je maratón v Bratislave zázemím pre bežcov zo západného Slovenska, zahraničný podiel bežcov je na úrovni 45% v roku 2018. Najvýraznejšia je skupina bežcov z Česka, Poľska a Maďarska ako krajín V4, ktorí majú v celkovej účasti viac ako 26% podiel. Z ostatných krajín treba spomenúť Rakúsko vzhľadom na blízkosť hranice, kde účasť bežcov z tejto krajiny je dlhodobo na úrovni 3%. Počet bežcov na 1 000 ob. je na úrovni 2,2 (2018) čo je porovnateľná hodnota ako na maratóne v Terste či Gazi. Účasť bežcov je na úrovni okolo 1000, čo je v porovnaní rokov 2012 a 2018 nárast o 55%. Je to podujatie, ktoré si buduje svoj kredit.

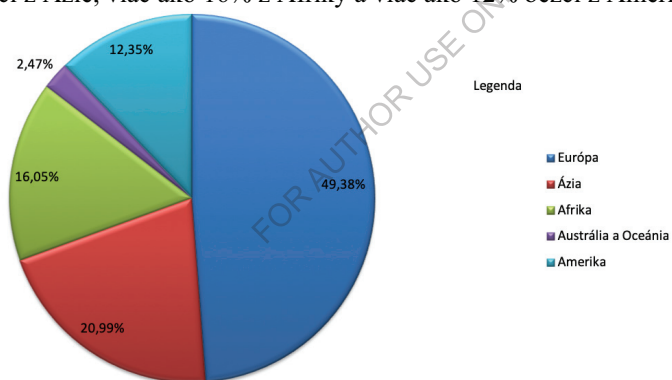
Pozícia maratónu v Košiciach vo svetových rebríčkoch IAAF sa od roku 2001 (73. miesto) postupne zlepšovala a výrazne zlepšila od roku 2012, kedy dosiahla zatiaľ najlepšie umiestnenie a prvýkrát sa dostala do prvej dvadsiatky. V posledných troch rokoch sa pozícia Košíc stabilizovala a pohybuje sa okolo 20. miesta (čo sme uviedli v úvodných častiach, Tab.1)

Vizuálne vývoj pozície Medzinárodného maratónu mieru v Košiciach interpretuje Graf 2.

Graf 2 Vývoj pozície MMM v Košiciach podľa ratingu IAAF v rokoch 2001 – 2018
 Zdroj: spracované podľa <https://www.iaaf.org/records/competition-performance-rankings?type=8 &year=2018&sortBy=score&page=1>

V zastúpení podľa svetadielov pozorujeme na Medzinárodnom maratóne mieru v Košiciach takmer 50% zastúpenie Európanov (Graf 3). Takmer 21% tvoria bežci z Ázie, viac ako 16% z Afriky a viac ako 12% bežci z Ameriky.

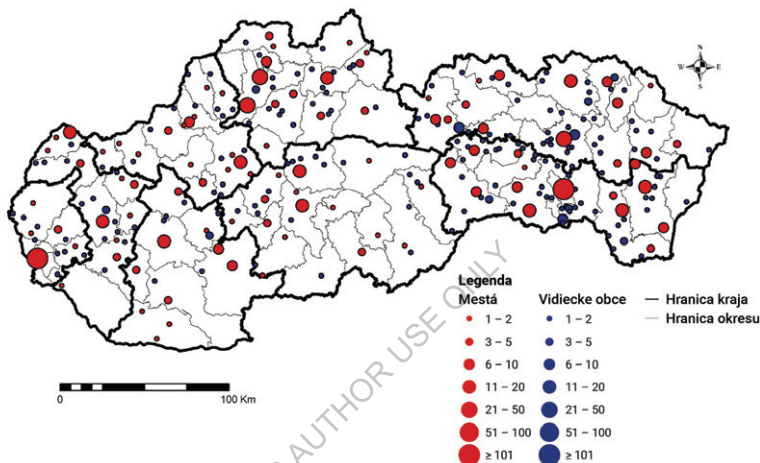
Graf 3 Zastúpenie bežcov na MMM v Košiciach podľa svetadielov v rokoch 1924 – 2018
 Zdroj: spracované podľa: Kapráľ, V., 1987, Matia, B. – Koniar, B., 1999, Hazucha, M., 2004 a <https://www.kosicemarathon.com/statistiky/>

Organizátori maratónskych behov sa snažia každoročne implementovať novinky, ktoré majú pomôcť pri organizácii a efektívnosti celého podujatia.

Priestorová distribúcia bežcov podľa obcí v Slovenskej republike

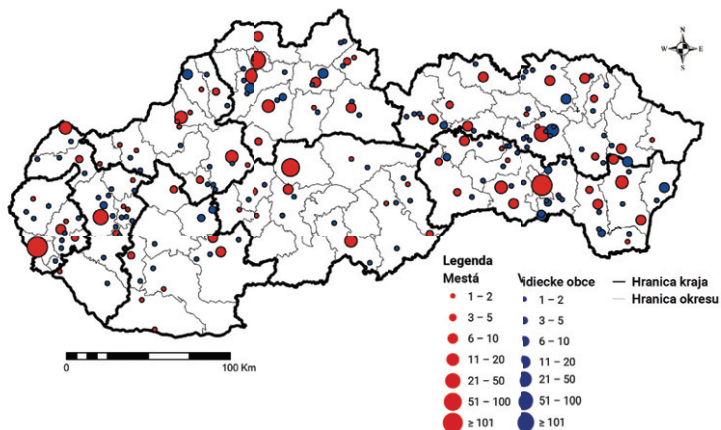
Medzinárodný maratón v Košiciach je najvýznamnejšie bežecké podujatie v Slovenskej republike. Domáci bežci tvoria väčšinu všetkých bežcov. Porovnali sme údaje a zmeny v počte zastúpených domácich bežcov na MMM za roky 2014

– 2018, teda päť ročné obdobie. Z metropol majú najväčšie zastúpenie Bratislava a Košice (Obr. 11) i ostatné krajské mestá. Podiel bežcov vyšší ako 10 majú tradičné bežecké bašty ako Skalica, Rajec, Zvolen, Bardejov, Michalovce. Podľa krajov pozorujeme najväčšie zastúpenie bežcov z Bratislavského a Košického kraja, najmenšie zastúpenie majú Banskobystrický, Nitriansky a Prešovský kraj. Tu treba poznamenať, že čiastočné skreslenie údajov môže spôsobiť neúplnosť dát v oficiálnych štatistikách organizátora, keď bežci neuvedú, za ktorý klub či obec bežia. Tým môže dôjsť k zníženiu celkového počtu bežcov za niektoré mestá, prípadne sa niektoré vidiecke obce v štatistikách a na mape nezobrazia.

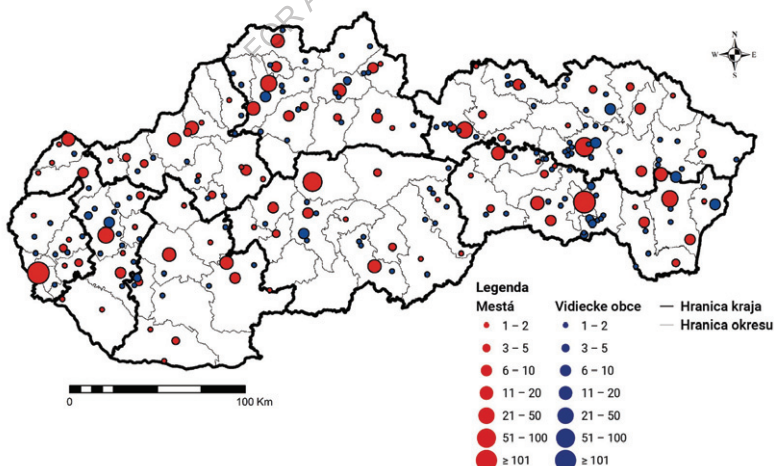
Obr. 11 Zastúpenie domácich bežcov na MMM v Košiciach podľa obcí v roku 2014
Zdroj: spracované podľa dostupných údajov na www.kosicemarathon.com

Obdobná situácia ako bola v roku 2014 sa zopakovala aj v roku 2015. Sledujeme výraznejšie zastúpenie bežcov z väčších miest a niektorých obcí. Na druhej strane najmenšie zastúpenie majú obce v niektorých pohraničných okresoch SR, okresy južnej časti Slovenskej republiky (Obr. 12).

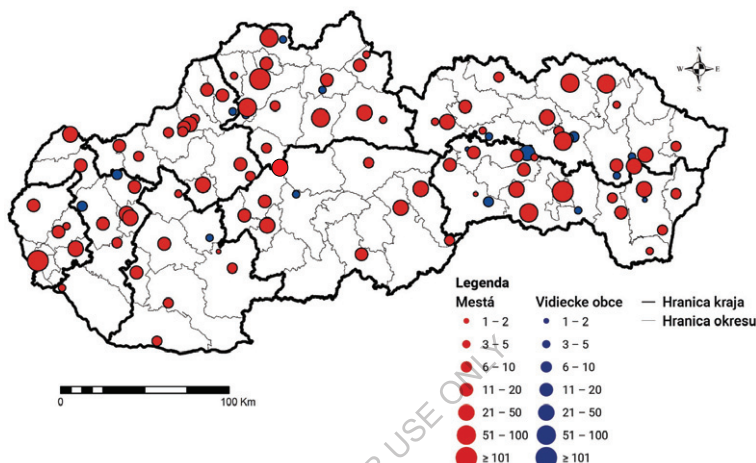
Obr. 12 Zastúpenie domácich bežcov na MMM v Košiciach podľa obcí v roku 2015
 Zdroj: spracované podľa dostupných údajov na www.kosicemarathon.com

V roku 2016, keď boli Košice európskym mestom športu, nedošlo k výraznému nárastu počtu domácich bežcov (Obr. 13), mierne zvýšené zastúpenie mali bežci z Košíc. Nedošlo ani k výraznému spresneniu obcí či klubov, za ktoré bežci štartujú.

Obr. 13 Zastúpenie domácich bežcov na MMM v Košiciach podľa obcí v roku 2016
 Zdroj: spracované podľa dostupných údajov na www.kosicemarathon.com

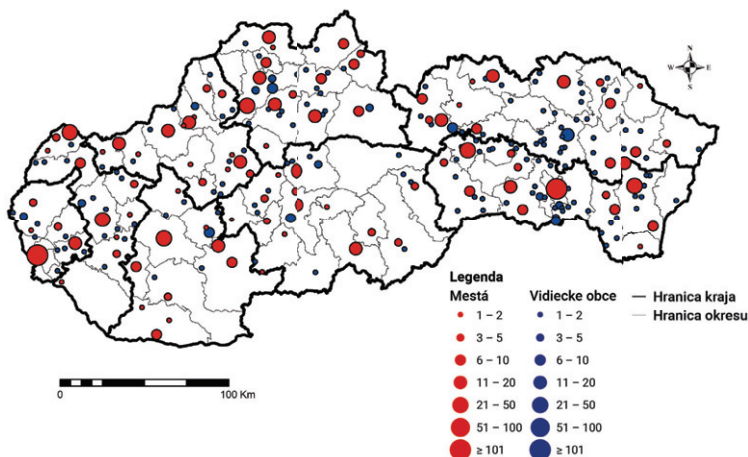
Keďže situácia v priestorovej distribúcii bežcov sa výrazne nemenila, skúsili sme v roku 2017 bežcov z vidieckych sídiel (ktoré mali 1 – 2 bežcov, legendu sme zámerne ponechali) priradiť na základe spádovitosti (najkratšej vzdialenosti) k mestu (s výnimkou vidieckych obcí, ktoré mali najvýraznejšie zastúpenie). Najväčší počet naďalej pozorujeme v najväčších mestách (Obr. 14).

Obr. 14 Počet domácich bežcov na MMM v Košiciach podľa obcí v roku 2017

Zdroj: spracované podľa dostupných údajov na www.kosicemarathon.com

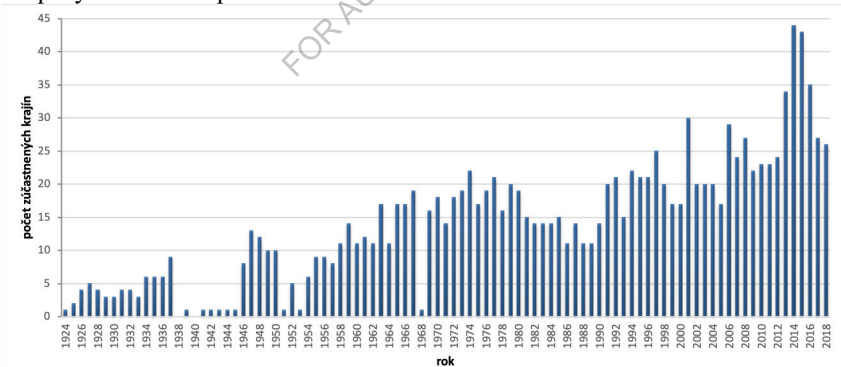
Najnovšia dostupná databáza je z roku 2018 (Obr. 15). Organizátori sľubujú spresnenie databáz, čím bude možné presnejšie identifikovať priestorovú distribúciu bežcov. Na druhej strane sú tradičné bežecké kluby, ktoré majú konštantné zastúpenie. Treba však spomenúť, že štartovať za tieto kluby môžu bežci zo zahraničia (napr. z Ukrajiny).

Obr. 15 Počet domácich bežcov na MMM v Košiciach podľa obcí v roku 2018

Zdroj: spracované podľa dostupných štatistík a na www.kosicemarathon.com

Vývoj počtu zúčastnených krajín od začiatku maratónu v Košiciach až po rok 2018 je v znamení rastúceho záujmu o podujatie. Významný nárast nastáva po roku 1990 (Graf 4), keď sa podujatie zmenilo na mestský okruh. Najviac zastúpených krajín bolo v rokoch 2014 – 2016, teda aj v čase, keď boli Košice európskym mestom športu.

Graf 4 Vývoj počtu zúčastnených krajín na MMM v Košiciach v rokoch 1924 – 2018

Zdroj: spracované podľa: Kaprál, V., 1987, Matia, B. – Koniar, B., 1999, Hazucha, M., 2004 a <https://www.kosicemarathon.com/statistiky/>

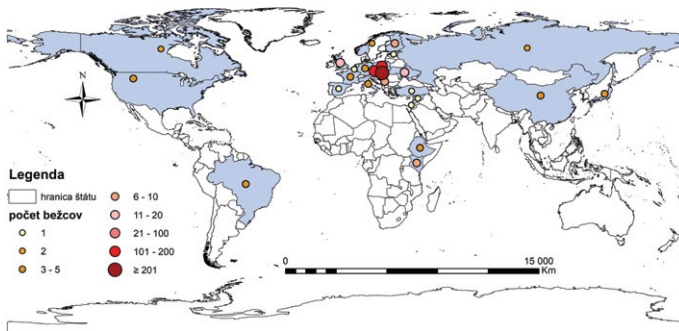
Maratónu v Košiciach sa tradične zúčastňujú bežci z okolitých krajín, predovšetkým z Maďarska, Poľska, Českej republiky, Rakúska ako aj z iných štátov Európy (Tab. 4). Po roku 1989 sa mení aj zastúpenie bežcov podľa štátnej príslušnosti, čím má maratón pestrejšiu zahraničnú účasť.

Tab. 4 Počet účasti štátov na MMM v Košiciach v rokoch 1924 – 2018

p.č.	štát	počet účasti	p.č.	štát	počet účasti	p.č.	štát	počet účasti
1.	Maďarsko	87	28.	Bulharsko	21	55.	Macedónsko	3
2.	Poľsko	64	29.	Juhoslávia	21	56.	Čína	3
3.	Československo	62	30.	Taliano	21	57.	Luxembursko	2
4.	Fínsko	58	31.	Lotyšsko	20	58.	Mongolsko	2
5.	Veľká Británia	58	32.	Kanada	20	59.	Sýria	2
6.	Rakúsko	52	33.	Španielsko	15	60.	Mexiko	2
7.	Holandsko	48	34.	Austrália	14	61.	Burundu	1
8.	Švédsko	41	35.	Bielorusko	12	62.	Benin	1
9.	USA	38	36.	KĽDR	10	63.	Kuba	1
10.	Nemecko	37	37.	Turecko	10	64.	Džibutsko	1
11.	Švajčiarsko	35	38.	Portugalsko	8	65.	Gruzínsko	1
12.	Francúzsko	35	39.	Izrael	8	66.	Hong Kong	1
13.	Nemecká demokratická republika	34	40.	Maroko	7	67.	Honduras	1
14.	Belgicko	34	41.	Grécko	6	68.	India	1
15.	Dánsko	31	42.	Líbya	6	69.	Jamajka	1
16.	Sovietský zväz	29	43.	Srbsko	6	70.	Laos	1
17.	Česká republika	26	44.	Estónsko	5	71.	Peru	1
18.	Slovensko	26	45.	Slovinsko	5	72.	Singapúr	1
19.	Ukrajina	26	46.	Chorvátsko	5	73.	Thajsko	1
20.	Japonsko	25	47.	Litva	4	74.	Uganda	1
21.	Rusko	25	48.	Moldavsko	4	75.	Malajzia	1
22.	Írsko	24	49.	Nový Zéland	4	76.	Spojené Arabské emiráty	1
23.	Rumunsko	24	50.	Vietnam	4	77.	Brazília	1
24.	Nemecká spolková republika	22	51.	Argentína	3	78.	Zambia	1
25.	Nórsko	22	52.	Kórejska republika	3	79.	Madagaskar	1
26.	Etiópia	22	53.	Tanzánia	3	80.	Kostarika	1
27.	Keňa	22	54.	Zimbabwe	3			

Zdroj: spracované autormi podľa: Kaprál, V., 1987, Matia, B. – Koniar, B., 1999, Hazucha, M., 2004 a <https://www.kosicemarathon.com/statistiky/>

V súlade s nasledujúcou kapitolou uvádzame ilustračne zastúpenie bežcov podľa krajín na MMM v Košiciach v roku 2016 (Obr. 16), keď boli Košice európskym mestom športu. Dominantné postavenie mali krajiny Európy.

Obr. 16 Zastúpenie bežcov podľa krajín na MMM v Košiciach v roku 2016

Zdroj: spracované autormi podľa <https://www.kosicemarathon.com/statistiky/>

Medzinárodný maratón mieru v Košiciach je súčasťou života metropoly a vplyva na dynamiku jej rozvoja.

Záver

Vedecké štúdie z geografie športu sú v zahraničí čoraz frekventovanejšie. V našej odbornej literatúre registrujeme doteraz len sporadické pokusy. Maratóny majú špecifické postavenie v rámci športových podujatí. Ich popularita neustále rastie, predovšetkým vo svetových metropolách. Tým, že sú organizované prevažne ako mestské okruhy, jednoznačne prispievajú k propagácii a rozvoju daných metropol. V posledných desaťročiach registrujeme neustále sa zvyšujúci záujem tak zo strany bežcov ako aj divákov. Maratón (popri lyžiarskych laufoch) je jedinou súťažou, v ktorej je masám dovolené byť v rovnakom čase na rovnakej trati ako svetová špička. Vývoj počtu bežcov do istej miery vystihuje logistická krivka, s konvexným alebo konkávnym priebehom. Otázkou je, či nastane stav nasýtenia aj v prípade maratónov reflektujúc priebeh logistickej krivky, ak áno, akým smerom sa budú maratóny ako výrazne mestské okruhy súčasnosti uberať. Mnohé svetové maratóny už teraz limitujú počet účastníkov v horizonte, aby sa nedosiahol maximálny stav ekologickej únosnosti metropoly.

Neustále skvalitňovanie svetových a európskych databáz umožňuje kvalitatívny posun v analýzach maratónov. Pri jednotlivých ukazovateľoch kvalitnejšie databázy umožňujú detailnejšie analýzy viacerých aspektov maratónov, aj geografických (priestorové rozmiestnenie, hierarchizáciu, priestorový dosah, hľadanie súvislostí), sledovanie vývojových tendencií, čoraz frekventovanejšie sú komplexné hodnotenia – ratingy, ktoré umožňujú hierarchizáciu maratónov. Postupné zlepšovanie informácií a databáz možno konštatovať aj o Košickom maratóne. V príspevku sme priniesli informácie o vývoji pozície Košického maratónu podľa vybraných analytických ukazovateľov ako aj podľa komplexného

hodnotenia (ratingu) v systéme svetových a európskych maratónov. Maratón v Košiciach spĺňa kritéria Medzinárodnej atletickej federácie certifikovanou traťou a parciálnymi kritériami umiestený na 23. pozícii a je zaradený do kategórie Silver label a 5 Star quality road race. Je najstarším v Európe, tretím najstarším na svete podľa ročníkov konaní a štvrtým najstarším podľa roku založenia v kontexte oficiálnych databáz. Od 70-tych rokov 20. storočia dochádza k expanzii maratónov v Európskom meradle, čo má za následok paralelné konanie viacerých maratónov v tom istom termíne. Podľa databáz Asociácie medzinárodných maratónov sa v čase konania maratónu v Košiciach usporadúvajú maratóny v ďalších svetových metropolách, no Košice si udržiavajú svoju pozíciu v medzinárodnej štruktúre bežcov i cieľovom čase víťaza. Výrazný je nárast maratónov v Ázii, čo súvisí aj s finančným benefitom. Ide o významné ázijské metropoly v priestore Blízkeho východu a juhovýchodnej Ázie. Maratón v Košiciach nemôže konkurovať počtu účastníkov v najmasovejších maratónoch v New Yorku, Chicagu, Paríži, Londýne, Berlíne, Tokiu, Bostone, Osake. Exponenciálny nárast počtu bežcov v Košiciach nastáva od roku 1980, čo súvisí s trendom rastu maratónov, s účasťou žien, sústredením behov do tzv. mestských okruhov. V súčasnosti je počet bežcov na maratóne v Košiciach asi 1 600 a 90% dobehne do cieľa. Organizátori maratónu v Košiciach v súlade s marketingovou stratégiou pridávajú do organizácie podujatia rôzne subdisciplíny a tým súčet bežcov vo všetkých kategóriách atakuje úroveň 11 000 účastníkov. V súlade s preferenciou mestských okruhov sa sleduje výškový profil trate. Všeobecne najlepšie časy sa dosahujú na jesennom maratóne v Berlíne (rekord 2:01:39 v roku 2018). Aj v prípade mestského okruhu v Košiciach sú mierne stúpania trate medzi 0 a 2 km a medzi 15 a 18 km a rovnako tak v druhom okruhu. V kontraste stoja tradičné maratóny v Bostone, v New Yorku či v Londýne kde je výškové prevýšenie výraznejšie, čo sa prejaví aj vo výslednom čase. V traťovom rekorde maratón v Košiciach (rekord 2:07:01 v roku 2012) zaostáva oproti svetovému rekordu v Berlíne (rekord 2:01:39 v roku 2018) o takmer 6 minút. Košice z hľadiska finančnej motivácie nemôžu konkurovať svetovým maratónom a získať na štartové pole top svetovú elitu z Kene. Viacerí usporiadatelia a sponzori maratónov pracujú s myšlienkou dosiahnutia výsledného času menej ako 2 hodiny a usporadúvajú behy na okruhoch formuly F1. Atletický výkon je viacfaktorový, okrem fyziologických faktorov, športových predispozícií, tréningov naň vplyvajú aj fyzicko-geografické faktory, parametre trate, sklon, ročné obdobie, čas behu a iné faktory. Medzi najvýznamnejšie maratóny súčasnosti patria behy konané v Berlíne, Bostone, Londýne, Tokiu, New Yorku a pre podmienky Slovenska sú dôležité Pražský a Košický maratón. Rast významu TOP športových podujatí dokazuje aj ich zaradenie do hodnotenia globálnych miest podľa Kearney Global Cities Index. Významné športové podujatia sú jedným zo šiestich ukazovateľov 4. dimenzie Kultúrne aktivity. Spresnenie kritérií hodnotenia maratónov umožňuje komparáciu maratónov v metropolách na základe rôznych kritérií, čo môže byť príležitosťou i ohrozením

pre danú metropolu či podujatie. Skvalitňovanie databáz umožňuje posun v analýze bežeckých podujatí, kde okrem hodnotenia a analýz jednotlivých ukazovateľov sú čoraz frekventovanejšie syntetické hodnotenia – ratingy, ktoré umožňujú hierarchizáciu podujatí, následnú regionalizáciu, priestorové rozmiestnenie a hľadanie kauzalít. Spresňovanie kritérií vedie ku korekcii rebríčkov a hodnotenia maratónov a na pozadí svetových maratónov dochádza ku zlepšeniu pozície maratónu v Košiciach. Priestorová distribúcia bežeckých podujatí na Slovensku sa viaže na tradičné kluby, má vzrastajúcu tendenciu a koncentruje sa do výraznejších zhlukov v okolí hlavného mesta, Košíc, Banskej Bystrice a Žiliny.

Impulzom pre ďalší výskum je detailný pohľad na jednotlivé maratóny sveta a ich dopad na rozvoj metropol. Významným impulzom je ekonomický dopad podujatí na rozvoj metropol, rozvoj cestovného ruchu, rozvoj infraštruktúry sídla, rozvoj služieb, rozvoj dobrovoľníctva aj v kontexte európskeho mesta dobrovoľníctva. Perspektívou ďalšieho skúmania je zmena vekového zloženia bežcov, nárast počtu žien, masovosť v maratónoch, rôzne netradičné lokality konania behov, charitatívna a sociálna previazanosť. V tomto smere sa javí relevantná spolupráca so sociológmi, geografmami, športovými asociáciami rôznej hierarchickej úrovne. Najrýchlejší bežci pochádzajú z oblasti Great Rift Valley v Keni, ktorá leží v nadmorskej výške viac ako 2 200 m n. m. Potenciálom ďalšieho výskumu je skúmanie ciest migrácie a kvalifikácie týchto bežcov na významných maratónoch, popis prírodných podmienok tejto lokality s kontexte výkonov bežcov. Limity výskumu sú dispozične viazané na ľudský faktor, časovú flexibilitu, priestor v odborných publikáciách, na konferenciách a otvorenosť kooperácie.

Významné športové udalosti nesporne prinášajú mnoho výhod z dlhodobého hľadiska. Metropolity majú prostredníctvom parciálnych orgánov a inštitúcií zapojených do organizácie posilňovať organizačnú kapacitu v symbióze s princípom kooperácie a solidarity. V trende globalizácie sa šport stal faktorom hospodárskej a mediálnej súťaže na rôznych úrovniach a niektoré metropolity sa cez finančné benefity snažia organizovať športové podujatia. Na druhej strane stoja tradičné maratóny v metropolách Európy a Severnej Ameriky, ktoré si držia svoj status a organizátori z roka na rok zlepšujú imidž metropol i súťaže. Posledné desaťročia sme zaznamenali úpadok podujatí v Južnej Amerike ale vznikli rôzne bežecké podujatia v metropolách Ázie (Blízky východ, Východná Ázia). Niektoré metropolity zápasia s ťažkými podmienkami organizácie maratónov v silnej konkurencii a naskytá sa otázka dokedy budú schopné čeliť tlaku a prilákať elitných bežcov.

Z pohľadu maratónov ako významných športových podujatí je stále priestor na hĺbkovú analýzu a syntézu poznatkov v kontexte dynamiky rozvoja metropol.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

- ADAMS, R. – ROONEY, J. 1985. The evolution of American golf facilities. In: *The Geographical Review*, roč. 75, 1985, č. 4, s. 419-438.
- ADAMS, R. – ROONEY, J. 1989. American golf courses: A regional analysis of demand. In: *Sport Place*, roč. 3, 1989, č. 1-2, s. 2-17.
- AGALAREV, M. 2009. Uplatnenie olympijských hier v sídelnom rozvoji miest z pohľadu city-marketingu. – [Diplomová práca]. Bratislava: Univerzita Komenského, Prírodovedecká fakulta, 2009. 138 s.
- AGARALEV, M. 2007. Centrá olympijských hier v 21. storočí – konkurenčný boj metropol. – [Bakalárska práca]. Bratislava: Univerzita Komenského, Prírodovedecká fakulta, 2007. 53 s.
- AHLFELDT, G. – FEDERSEN, A. 2010. [online] Geography of a sports metropolis. Région et Développement, 31. [cit. 2018-03-03] ISSN 1267-5059 Dostupné na: [http://eprints.lse.ac.uk/29080/1/Libfile_repository_Content_Ahlfeldt,%20G_Geography%20of%20a%20sports%20metropolis_Geography%20of%20a%20sports%20metropolis\(lsero\).pdf](http://eprints.lse.ac.uk/29080/1/Libfile_repository_Content_Ahlfeldt,%20G_Geography%20of%20a%20sports%20metropolis_Geography%20of%20a%20sports%20metropolis(lsero).pdf)
- AHLFELDT, G., M. – FEDDERSEN, A. 2008. Geography of a Sports Metropolis. Hamburg: Faculty Economics and Social Studies, 2008. ISBN 978-3-940369-45-1
- AHLFELDT, G., M. – MAENNIG, W. 2008. Impact of Sports Arenas on Land Values: Evidence from Berlin. In: *Annals of Regional Science*, <http://dx.doi.org/10.1007/s00168-008-0249-4>.
- AHLFELDT, G., M. – MAENNIG, W. 2009. Arenas, Arena Architecture and the Impact on Location Desirability: The Case of “Olympic Arenas” in Berlin-Prenzlauer Berg. In: *Urban Studies*, roč. 46, 2009, č. 7, s. 1343-1362
- ALDSKOGIUS, H. 1993. Culture life, recreation and tourism. Swedish National Atlas. Stockholm : SNA, 1993. 432 s. ISBN 13: 9789187760105
- ANDERSEN, J., J. 2016. Marathon Performance Across Nations. [online]. [cit. 2017-1-27]. Dostupné na: <https://runrepeat.com/research-marathon-performance-across-nations>
- ANDRÁŠKO, I. 2016. Kvalita života v mestách: východiská, prístupy, poznatky. Brno : Masaryková univerzita, 2016. 132 s.
- AUGUSTIN, J., P. 1998. Emergence of surfing resorts on the Aquitaine littoral. In: *The Geographical Review*, roč. 88, 1998, č. 4, s. 587-595.
- AUGUSTIN, J., P. 2007. Géographie du sport: spatialité contemporaines et mondialisation. Paris: Armand Colin, 2007. 224 s. ISBN 978-2-2003-4673-7
- AUGUSTIN, J., P. 1995. Sport, Géographie et Aménagement. Paris: Nathan, 1995. 254 s. ISBN 209-190306-X
- AUGUSTIN, J., P. 1997. Les territoires incertains du sport. In: *Cahiers de géographie du Quebec*, roč. 41, 1997, s. 405-411.
- BAADE, R., A. – DYE, R. F. 1990. The Impact of Stadiums and Professional Sports on Metropolitan Area Development. In: *Growth and Change*, 21(2), 1990. s. 1-14.
- BAADE, R., A. – SANDERSON, A. R. 1997. The Employment Effect of Teams and Sports Facilities. Washington, D.C. : The Brookings Institute, 1997.
- BAADE, R., A. 1988. An Analysis of the Economic Rationale for Public Subsidization of Sports Stadiums. In: *Annals of Regional Science*, 22(2), 1998. s. 37-47.
- BACÍK, V. – KLOBUČNÍK, M. 2013. History of Tour de France from the Geographical Point of View In: *Sport Science Review*, vol. XXII, no. 3-4, 2013, s. 255-277 DOI: 10.2478/ssr-2013-0013
- BACÍK, V. – KLOBUČNÍK, M. 2014. Tour de France: geographical approach to the history of sport event. Saarbrücken: LAP LAMBERT Academic Publishing. 2014. 234 s. ISBN 978-3-659-48667-8

- BAČÍK, V. – KLOBUČNÍK, M. 2016. Tour de France – najvýznamnejšie etapové cyklistické preteky očami geografov. In: *Geografia*, roč. 24, 2016, č. 1, s. 20-25
- BADENHAUSEN, K. 2018. The 2018 Boston marathon: By the numbers. [online]. [cit. 2018-7-10]. Dostupné na: <https://www.forbes.com/sites/kurtbadenhausen/2018/04/16/the-boston-marathon-2018-by-the-numbers/>
- BALE, J. – GOWING, D. 1976. Geography and football : the use ideas from football in the teaching of geography. In: *Teaching Geography*, 1976. s. 28.
- BALE, J. – MAQUIRE, J. 1994. The global sports arena: athletic talent migration in an interdependent world, London : Frank Cass, 1994.
- BALE, J. – MOEN, O. 1995. The stadium and the city. Keele University Press. 1995.
- BALE, J. 1978. Geographical diffusion and the adaption of professionalism in football in England & Wales”. *Geography*, 63, 3, 1978. s. 188-197.
- BALE, J. 1980a. The adoption of football in Europe: an historical-geographical perspective. In: *Canadian Journal of History of Sport Physical*, 9, 2, 1980. s. 56-66.
- BALE, J. 1980b. Football clubs as neighbours. In: *Town and Country Planning*, 49, 1980. s. 93 - 94.
- BALE, J. 1981a „Cricket in pre-Victorian England & Wales”. *AREA*, roč. 13, 1981, č. 2, s. 119 - 122.
- BALE, J. 1981b. Geography, sport and geographical education. In: *Geography*. 66, 2, 1981, s. 104 -115.
- BALE, J. 1982a. Sport and Place: A Geography of Sport in England, Scotland and Wales. London : Hurst, 1982.
- BALE, J. 1982b. Spor thistory as innovation diffusion. In: *Canadian Journal of History Sport*, 15. 1982. s. 38-63.
- BALE, J. 1983. Changing regional origins of occupations: the case of the professional footballers in 1950 and 1980. In: *Geography*, 68, 2, 1983, s. 140-148.
- BALE, J. 1989. Sports Geography. E. & F.N. Spon, London. DOI : [10.4324/9780203478677](https://doi.org/10.4324/9780203478677)
- BALE, J. 1990. In the shadow of the stadium: Football grounds as urban nuisance. In: *Geography*, 75, 4, 1990. s. 325-334.
- BALE, J. 1993. Sport, space and the city, London : Routledge, 1993.
- BALE, J. 1994. Landscape of modern sport. Leicester : Leicester University Press. 1994.
- BALE, J. 1999. Sport as power: running and resistance. In: SHARP, J. et al.(ed.). *Entanglements of power: geographies of domination/resistance*, 1999. s. 148-163.
- BALE, J. 2000. Human Geography and the study of sport. In: COAKLEY J. - DUNNING E. (eds.). *Handbook of Sports Studies*. London. Sage, 2000. s. 171-186. DOI : [10.4135/9781848608382.n10](https://doi.org/10.4135/9781848608382.n10)
- BALE, J. 2002. Imagined Olympian: Body Culture and Colonial Representation in Rwanda, Minneapolis : University of Minnesota Press, 2002.
- BALE, J. 2002. Lattitude and latitude: Observations on sport and environmental determinism. In: *International Review for the Sociology of Sport*, 37, 2, 2002. s. 147-158. DOI : [10.1177/1012690202037002002](https://doi.org/10.1177/1012690202037002002)
- BALE, J. 2003. *Sports Geography*. Second edition. London : Taylor & Francis eLibrary. ISBN 0-203-47867-3
- BAŠOVSKÝ, O. 1964. Košice – Geografia mesta. *Acta Facultatis Rerum Naturalium Universitatis Comenianae Geographica*, 4, 1964, s. 295-320.
- BAŠOVSKÝ, O. – LAUKO, V. 1990. Úvod do regionálnej geografie, Bratislava : SPN. 1990. 118 s. ISBN 80-08-00278-6
- BEAVERSTOCK, J. ,V., - SMITH, R., G., - TAYLOR, P., J. 1999. A Roster of World Cities. In: *Cities*, Volume 16, Issue 6. 1999. s. 445-458.

- BEAUJEU-GARNIER, J. – CHABOT, G. 1967. *Urban Geography*. Bristol : Longmans Greend and Co, 1967. ISBN 9780582481428
- BERG, L. - DREWET, R. - KLAASEN, L., H. - ROSSI, A. - VIJVERBERG, C., H. 1982. *A Study of Growth and Decline. Urban Europe*, 1, Oxford : Pergamon Press, 1982.
- BERG, V. ,D. 2005. *Sports and City - Marketing in European Cities*. Rotterdam : Euricur, 2005.125 s.
- BLACK, J. – LLOYD, M. 1992. Home or away. Stadia redevelopment and relocation in Scotland. In: *Scottish Geographical Magazine*, 108, 1, 1992. s. 45-49.
- BLUSKOVÁ, M. 2008. Kritériá usporiadania športových podujatí a ich dopad na rozvoj cestovného ruchu na príklade Grécka a Slovenskej republiky. – [Diplomová práca]. Bratislava : Univerzita Komenského, Prírodovedecká fakulta, 2008. 103 s.
- BOHÁČ, A. 1923. *Hlavní město Praha : studie o obyvatelstvu*. Bursík a Kohout, 1923.
- BOHÁČ, P. et al. 1991. *Mezinárodní slovník geografických termínů užívaných na obecněgeografických mapách*. Praha – Bratislava : Český úřad geodetický a kartografický. Slovenský úřad geodézie a kartografie. 1991. 313 s.
- BOSKER, M. – MARLET, G. 2006. *Urban growth and decline in Europe*. Discussion Paper Series 06-18. Tjalling : Koopmans Research Institute, 2006.
- BREZOVAN, P. 2014. *Najvýznamnejšie futbalové štadióny v európskych metropolách*. – [Diplomová práca]. Bratislava : Univerzita Komenského, Prírodovedecká fakulta, 2014. 80 s. + 4 s. príloh
- BRITT, R. 2009. *Chicago marathon*. Chicago : Arcadia Publishing, 2009. 128 s. ISBN 978-0-7385-7718-0.
- BRITT, R. 2010. *Boston marathon*. Boston : Run TriMedia. 2010. 220 s. ISBN 1450558259.
- BRUECKNER, J., K. 1987. The structure of urban equilibria: A unified treatment of the Muth-Mills model. In: E.S. Mills (Ed.), *Handbook of Regional and Urban Economics*, Vol. 2, Amsterdam : North Holland. 1987. s. 821-845.
- BRUECKNER, J., K. 2000. Urban sprawl: Diagnosis and remedies. In: *International Regional Science Review* 23, 2000, s. 160-171.
- BRUECKNER, J., K. 2001. Urban sprawl: Lessons from urban economics. *Brookings-Wharton Paper on Urban Affairs* 2, 2001. s. 65-97.
- BRUEGMANN, R. 2005. *Sprawl: A Compact History*. Chicago : University of Chicago Press. 2005.
- BRUNHES, J. 1942. *La Géographie humaine*. Abbreviated edition. Paris, 1942.
- BUČEK, J. (2005): *Urbánný marketing – Marketingový prístup k analýze mesta a plánovaniu rozvoja*. In: *Komunálna ekonómia a komunálna politika*, 2005. s. 81.
- BURGAN, B. – MULES, T. 1992. Economic impact of sporting events. *Annals of Tourism Research* 19(4). 1992. s. 700-710.
- BURGESS, E., W. 1984 *La croissance de la ville*. Introduction à un projet de recherche (1925), in *L'école de Chicago*, Paris, Aubier, 1984. s. 131.
- BURGESS, E., W. 1925. *The Growth of the City: an Introduction to a Research Project*. In: LeGATES, R., T. - STOUT, F. et al. 1996. *The City Reader*. London and New York : Routledge, 1996, s. 89-97.
- BURKE, P. 1975. Some Reflection on the Pre-industrial City. In: Chant, C. ed. (1999): *Pre-industrial Cities and Technology Reader*. London and New York : Routledge, 1975. s. 251-257.
- BURLEY, T. 1966. A note of the geography of sport. *The Professional Geographer*, 14, 1, 1966. s. 55-56.
- CAN, A. - MEGBOLUGBE, I. 1997. Spatial Dependence and House Price Index Construction. *Journal of Real Estate Finance and Economics*, 14(2),1997. s. 203-222.
- CARSON, R., T. 2012. Contingent valuation: a practical alternative when prices aren't available. *Journal of Economic Perspectives* 26(4), 2012. s. 27-42.

- CARTER, H. 1983. Urban Origins: a review of theories. In: Chant, C. ed. 1999. Pre-industrial Cities and Technology Reader, London and New York : Arnold, 1983. s. 7-14.
- CARTER, H. 1995. The Study of Urban Geography. 4th. ed., London : Arnold, 1995.
- CASTELS, M. - HALL, P. 1994. Technopoles: Mines and Foundries of the Informational Economy. In: LeGates, R.T., Stout, F. eds. (1996): The City Reader. London and New York : Routledge, 1994. s. 475-483.
- CENTRE ON HOUSING RIGHTS AND EVICTIONS. 2007. Mega Events, Olympic games and Housing Rights. [online]. [cit. 2017-07-17]. Dostupná: <http://www.ruig-gian.org/ressources/Report%20Fair%20Play%20FINAL%20FINAL%20070531.pdf>
- CIDELL, J. 2014. Running road races and transgressive event mobilities. *Social and Cultural Geography* 15, 2014. s. 571-583.
- COATES, D. – HUMPHREYS, B. R. 1999. The Growth Effects of Sport Franchises, Stadia and Arenas. *Journal of Policy Analysis & Management*, 18(4), 1999. s. 601-624.
- COATES, D. – HUMPHREYS, B. R. 2003. The Effect of Professional Sports on Earnings and Employment in the Services and Retail Sectors in U.S. Cities. *Regional Science & Urban Economics*, 33(2), 2003. s. 175-198.
- COLLISON, H. - DARNELL, S. - GIULIANOTTI, R. - HOWE, P., D. 2017. The Inclusion Conundrum: A Critical account of Youth and Gender Issues within and beyond Sport for Development and Peace Interventions, *Social Inclusion* 5 (2), 2017, s. 223–231. doi:10.17645/si.v5i2.888.
- CONNELL, J. 1985. Football and regional decline: some reflections. In: *Geography*, 70, 3, 1985. s. 240-242.
- CONNELL, R. 2007. The northern theory of globalization. World city formation: An agenda for research and action. *International Journal of Urban and Regional Research*, Vol. 15, 2007, s 269–283.
- CONNER, N. 2014. *Geography of Sports*. 2014. DOI: 10.1093/OBO/9780199874002-0067
- COUBERTIN, P. de. 1997. *Olympic memoirs*. Lausanne: International Olympic Committee. 1997. 236 s. ISBN 9291490156
- CROMPTON, J. – LEE, S. 2000. The economic impact of 30 sports tournaments, festivals, and spectator events in seven US cities. In: *Journal of Park and Recreation Administration* 18(2), 2000, s. 107-126.
- CROMPTON, J. 1999. The economic impact of sports tournaments and events. In: *Parks & Recreation* 34(9), 1999. s. 142-151.
- CROMPTON, J. 2006. Economic impact studies: Instruments for political shenanigans?. In: *Journal of Travel Research* 45(1). 2006. s. 67-82.
- ČABLOVÁ, M. 2013. *Prostory: průvodce tvorbou a obnovou veřejných prostranství*. 1. vyd., Brno : Partnerství, 2013. 123 s.
- ČÁSLAVOVÁ, E. 2000. *Management sportu*. 1. vyd., Praha : East West Publishing Company, 2000. 172 s. ISBN 80-7219-010-5
- ČÁSLAVOVÁ, E. 2004. *Management v tělesné výchově a sportu (vybrané kapitoly)*. Praha : KU. 2004. s. 30 – 35. ISBN 80-246-0050-1
- DAŇO, Š. et al. 1999.: *Medzinárodný maratón mieru Košice*. Košice : Východoslovenské tlačiarne 1999. 133 s. ISBN 80-88797-34-9
- DAVIS, J., A. *The Olympic Games Effect: How sports marketing builds strong brands*. Singapur : Saik Wah press PTE. 2008. 350 s. ISBN 978-0-470-82366-8
- DAVIS, K. 1973. The First Cities: How and Why Did they Arise. In: Press, I., Smith, M.E. eds. (1980): *Urban Place and Process: Readings in the Anthropology of Cities*. New York : Macmillan, 1973. s. 133-143.
- DEAR, M. - FLUSTY, S. 1998. Postmodern Urbanism. *Annals of the Association of American Geographers* 88, 1998. s. 50-72.

- DEJONGHE, T. – VAN HOOFF, S. 2006. Over slapende reuzen en wakkere dwergen: de geografie van het Nederlandse Betaald Voetbal. In: *Geografie*, 2006. s. 6-11.
- DEJONGHE, T. 1999. Topvoetbal in het Waasland als lokalisatievraagstuk in de tertiaire sector. In: *BEVAS*, 68, 1, 1999. s. 165-189.
- DEJONGHE, T. 2001a. De noodzaak aan exogeen opgelegde economisch-geografische principes bij het professionaliseren van het door endogene factoren ontstane wereldsportstelsel: Case study: het lokalisatievraagstuk van het topvoetbal in België, doctoraatsverhandeling. Gent. Universiteit Gent.
- DEJONGHE, T. 2001b. Sport in de wereld, ontstaan, verspreiding en evolutie. Gent : Academia Press.
- DEJONGHE, T. 2007. The popularity of football games in the world. Is there a relation with hegemonic power. In: VAN HUFFEL N. (ed.), *Van Christaller tot Wallerstein, Liber Amicorum Piet Saey*. Zelzate. Nautilus Academic Books. 2007. s. 39-50.
- DEMEK, J. 1987. Úvod do štúdia teoretickej geografie. Bratislava : SPN. 1987. 242 s.
- DEMETROVIČ, E. et al. 1988. Encyklopedie tělesné kultury (a -o). 1. vyd. Praha : Olympia, 1988. 462 s. ISBN 8070960469.
- DIVINSKÝ, B. 1999. [online]. The modern urban cartography of the present Bratislava city. [cit.: 2018-07-11] Dostupné na: https://www.researchgate.net/profile/Boris_Divinsky2/publication/265156913_THE_MODERN_URBAN_CARTOGRAPHY_OF_THE_PRESENT_BRATISLAVA_CITY/links/59b72ec1a6fdcc7415bebb8c/THE-MODERN-URBAN-CARTOGRAPHY-OF-THE-PRESENT-BRATISLAVA-CITY.pdf
- DOSTÁL, P. – HAMPL, M. 1994. Development of an urban system: general conception and specific features in the Czech Republic. In M. Barlow, P. Dostál and M. Hampl eds.: *Territory, Society and Administration. The Czech Republic and the Industrial Region of Liberec*. University of Amsterdam : Institut voor Sociale Geografie, 1994. s. 191-224.
- DOXIADIS, C. 1969. Ecumenopolis, World City of Tomorrow. In: LeGates, R.T., Stout, F. eds. (1996): *The City Reader*. London and New York : Routledge, 1969. s. 458-467.
- Draft Community Charter of Regionalisation. 1998. [online]. European Union. [cit. 2017-07-07]. Dostupné na: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/1997/166802/DG-4-REGI_ET\(1997\)166802_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/1997/166802/DG-4-REGI_ET(1997)166802_EN.pdf)
- DULLA, M. et al. 1988. Mestskosť a jej formovanie. Záverečná práca 1. etapy čiastkovej úlohy 11-8-1/01.1. ÚSTRACH SAV, Bratislava. 1988.
- DWYER, L. – FORSYTH, P. – SPURR, R. 2004. Evaluating tourism's economic effects: new and old approaches. In: *Tourism Management* 25(3), 2004. s. 307-317.
- ELKINS, T. 1989. Human and regional geography in the German speaking lands in the first forty years of the twentieth century. In: ENTRIKEN N. AND BRUNN S. (eds.), *Reflections on Richard Hartshorne's The Nature of Geography*. Washington DC. Association of American Geographers. 1989. s. 17-34.
- ELY, M., R. – MARR, L., C. 2010. Effect of air popution on marathon running performance. [online]. [cit. 2017-1-28] ISSN: 0195-9131. Dostupné na: <https://insights.ovid.com/crossref?an=00005768-201003000-00025>
- ELY, M., R., – MARTIN, D., E., – CHEURVONT, S.,N. – MONTAIN, S., J. 2008. Effect of ambient temperature on marathon pacing is dependent on runner ability. *Med Sci Sports Exerc* 40 (9). 2008. s.1675-1680.
- Encyklopedie tělesné kultúry A – O. 1988. 1. vyd. Praha : Vydavatelstvo Olympia, 1988. 462 s.
- Encyklopedie tělesné kultúry P – Z. 1988. 1. vyd. Praha : Vydavatelstvo Olympia, v koedícii, 1988. 382 s.
- FEDYKOWYCH, P. 2018. [online]. 11 best places to visit in Slovakia. [cit.: 2018-07-15]. Dostupné na: <https://edition.cnn.com/travel/article/slovakia-best-places/index.html>

- FISHER, M. 2012. Why Kenyans Make Such Great Runners: A Story of Genes and Cultures. [online]. [cit. 2019-05-23]. Dostupné na: <https://www.theatlantic.com/international/archive/2012/04/why-kenyans-make-such-great-runners-a-story-of-genes-and-cultures/256015/>
- FIELDING, A., J. 1989. Migration and Urbanization in Western Europe Since 1950. The Geographical Journal 155, 1, 1989. s. 60-69.
- FOGAŠ, A. 2007. Košice – významné kultúrne, spoločenské a obchodné centrum východného Slovenska v kontexte chronológie najvýznamnejších historických udalostí v dejinách mesta do začiatku 20. storočia. Geographia Cassoviensis roč. I., Košice :Vydavateľstvo UPJŠ Košice, 2007. s. 25-30, ISSN 1337-6748, ISBN 978-80-7097-700-2
- FREDLINE, E. 2005. Host and Guest Relations and Sport Tourism: An Analysis of the Positive and Negative Impacts of Sport Tourism. Sport in Society [online]. vol. 8, issue 2, s. 263-279 [cit. 2016-11-17]. Dostupné na: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/17430430500087328>
- FREMONT, T. 1976. La région espace vécu. Paris : PUF, 1976.
- FREY, W., H. – ZIMMER, Z. 2001. Defining the City. In: Paddison, R. ed.: Handbook of Urban Studies. London : Sage, 2001. s. 14-36.
- GANS, H., J. 1962. The West End: An Urban Village. In: Press, I., Smith, M.E. eds. (1980): Urban Place and Process: Readings in the Anthropology of Cities. New York : MacMillan, 1980, s. 352-362.
- GANS, H., J. 1968. Urbanism and Suburbanism as Ways of Life. In: Pahl, R.E. ed.: Readings in urban sociology. Oxford : Pergamon Press Ltd, 1968. s. 95-118.
- GARREAU, J. 1992. Edge Cities: Life on the New Frontier. Anchor, Reprint Edition. 1992. 576 s. ISBN 987-0385424349
- GATRELL, A. – GOULD, P. 1979. A micro-geography of team games: graphical explorations of structural relations. In: AREA, 11, 4, 1979: s. 275-278.
- GAVIN, T. 1979. Up from the mines and out from the steelworks. A study of regional variations in the production of professional football in Great Britain. In: South Hampshire Geographer, 11, 1, 1979. s. 22-34.
- GAVORA, P. 2006. Sprievodca metodológiu kvalitatívneho výskumu. Bratislava : Regent. 2006. ISBN 80-88904-46-3.
- GETZ, D. 2007. Event studies: Theory, research and policy for planned events. Vyd. 1. Oxford : Elsevier/Butterworth-Heinemann, 2007. 432 s.
- GETZ, D. 2007. Event Tourism: Definition, evolution and research [online]. [cit. 2017-05-25]. Dostupné na: http://www.academia.edu/2020851/Event_tourism_Definition_evolution_and_research
- GEYER, H., S. 1996. Expanding the Theoretical Foundation for the Concept of Differential Urbanization. In Geyer, H.S., Kontuly, T.M. eds. Differential Urbanization: Integrating Spatial Models. London : Arnold, 1996. s. 309-328.
- GEYER, H., S., KONTULY, T.M. 1993. A Theoretical Foundation for the Concept of Differential Urbanization. In Geyer, H.S., Kontuly, T.M. eds. (1996) Differential Urbanization: Integrating Spatial Models. London : Arnold, 1996. s. 290-308.
- GOODMAN, D. – CHANT, C. 1999. European Cities & Technology: industrial to post-industrial city. London : Routledge, 1999.
- GOULD, P. 1999. Skiing with Euler at Beaver Creek. Becoming a Geographer. Syracuse : Syracuse University Press. 1999. s. 176-185.
- GREAVES, L. – LINGER, D. 2016. After the Party: Rio wakes up to an Olympic hangover. [online]. [cit. 2017-4-26] Dostupné na: <https://www.theguardian.com/books/2016/aug/21/rio-2016-olympic-games-brazil-legacy-party>
- GREGORY, D. 1993. Geographical Imaginations. Oxford : Blackwell, 1993.

- GREGORY, D. 2009. The dictionary of human geography. 5th ed. Malden, MA : Wiley-Blackwell, 2009. s.1052. ISBN 978-1405132879.
- GROSJEAN, F. 2006. Processus de diffusion du football en Franche-Comté. Mappemonde, 81. [online]. [cit. 2017-4-26] Dostupné na: <http://mappemonde.mgm.fr/num9/articles/art06102.pdf>.
- HABASOVÁ, L. 2008. Event manažment: Organizácia a riadenie eventov s aplikáciou na medzinárodné športové podujatia – Olympijské hry. [Diplomová práca] Ekonomická univerzita v Bratislave. Obchodná fakulta. Katedra medzinárodného obchodu. Bratislava : OF EU, 2008. 116 s.
- HAGUE, E. – MERCER, J. 1998. Geographical memory and urban identity in Scotland: Raith Rovers FC and Kirkcaldy. In: Geography, 83, 2, 1998. s. 105-116.
- HALÁS, M. 2002. Cezhraničné väzby, cezhraničná spolupráca (na príklade slovensko-českého pohraničia s dôrazom na jeho slovenskú časť). [Dizertačná práca]. Bratislava : Univerzita Komenského, Prírodovedecká fakulta, 2002. 136 s.
- HALÁS, M., 2005: Cezhraničné väzby, cezhraničná spolupráca na príklade slovensko-poľského pohraničia s dôrazom na jeho slovenskú časť. 1.vyd. Bratislava : Univerzita Komenského, 2005. 152 s.
- HALL, P. 1988: The City of Theory. In: LeGates, R.T., Stout, F. eds. (1996): The City Reader. Routledge, London and New York, 1988. s. 383-396.
- HALL, P. 1993. Forces shaping urban Europe, Urban Studies, 30, N. 6, 1993. s. 883-898
- HAMNETT, C. 1991. The blind men and the elephant: the explanation of gentrification. Transactions of the Institute of British Geographers 17, 1991. s.173–89.
- HAMNETT, C. 2003. Unequal City: London in the global arena Routledge, London, 2003.
- HAMPL, M. – GARDAVSKÝ, V. – KÜHNEL, K. 1987. Regionální struktura a vývoj systému osídlení ČSR. Praha : Universita Karlova, 1987.
- HAMPL, M. 1994. Long-term trends of settlement system. In M. Barlow, P. Dostál and M. Hampl (eds.): Territory, Society and Administration. The Czech Republic and the Industrial Region of Liberec. University of Amsterdam: Instituut voor Sociale Geografie, 1994. s. 21-30.
- HAMPL, M. 2005. Geografická organizace společnosti v České Republice: transformační procesy a jejich obecný kontext. Praha : Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, 2005.
- HAMPL, M. et al. 1996. Geografická organizace společnosti a transformační procesy v České republice. Praha : Přírodovědecká fakulta University Karlovy, 1996.
- HAMPL, M. et al. 2000. Regionální vývoj: specifika české transformace, evropská integrace a obecná teorie. Praha : Přírodovědecká fakulta University Karlovy, 2000.
- HAMPL, M. et al. 1999. Geography of Societal Transformation in the Czech Republic. Prague : DemoArt.
- HANLON, M. 2007. Why the America's Cup ist the oldest and richest prize in sport [online] [cit. 2017-07-01]. Dostupné na: <<http://www.gizmag.com/go/>>.
- HARRIS, J. - WISE, N. 2011. "Geographies of Scale in International Rugby Union – The Case of Argentina." Geographical Research 49 (4): 375–383. doi:10.1111/j.1745-5871.2011.00714.x.
- HAUSER, P., M. 1965. Urbanization: An Overview. In: Hauser, P.M., Schnore, L.F.: The Study of Urbanization, John Wiley & Sons, Inc., New York, 1965. s. 1-48.
- HAVENTH, G. 2001. Individualized Model of Human Thermoregulation for the Simulation of Heat Stress Response, Maryland In: Journal of Applied Physiology. 2001. s. 1943 – 1954. ISSN 8750-7587.
- HAZUCHA, M. 2004. Najstarší v Európe. Bratislava : Pezolt. 2004. 129 s. ISBN 80-88797-42-X
- HELOU, E., N. 2012. Impact of Environmental Parameters of Marathon Running Performance. [online] [cit. 2017-1-26] Dostupné na:<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0037407>
- HENRY, B. 1948. An Approved History of the Olympic Games. New York : G. P. Putnams Sons. 1948. 371 s. ISBN 163084825

- HIGHAM, J. 1999. Sport as an Avenue of Tourism Development: An Analysis of the Positive and Negative Impacts of Sport Tourism. *Current Issues in Tourism* [online], vol. 2, issue 1, s. 82-90 [cit. 2016-11-17]. DOI: 10.1080/13683509908667845. Dostupné na: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13683509908667845>
- HILDERBRAND, J. 1919. The Geography of Games. In: *National Geographic Magazine*, 32, 2. 1919, s. 98-143.
- HOFIERKA, J. 2006. Problémy súčasnej slovenskej geografie a možné riešenia, *Acta Facultatis Studiorum Humanitatis et Naturae Universitatis Prešovensis, Folia geographica*, 9, 2006, s. 86 – 91.
- HORNE, J. – WHITSON, D. 2005. Underestimated Costs and Overestimated Benefits. *Sport Mega-Events in North-American Cities: from Montreal (1976) to Vancouver (2010)*. Conference paper, 20 s.
- HORSKÁ, P. – MAUR, E. – MUSIL, J. 2002. Zrod veľkomesta – Urbanizace českých zemí a Evropa. Litomyšl : Paseka, 2002.
- HORVÁT, Z. 2011. Vývoj a súčasnosť bežeckých pretekov v meste Bratislava. – [Bakalárska práca]. Bratislava : Univerzita Komenského, Prírodovedecká fakulta, 2011. 98 s. + 1 s. príloh
- HRŮZA, J. – ZAJÍC, J. 2002. Vývoj urbanismu 1. díl, Praha : ČVUT, 2002.
- HRŮZA, J. 1977. Slovník soudobého urbanismu. 1. vyd. Praha : Odeon, 1977. 341 s.
- HUANG, H. – MAO, L., L. – KIM, S., K. – ZHANG, J., J. 2014. Assessing the economic impact of three major sport events in China: the perspective of attendees. *Tourism Economics* 20(6), 2014. s. 1277-1296.
- CHALIP, L. et al. 2003 Effects of Sport Event Media on Destination Image and Intention to Visit. *Journal of Sport Management*. 17. 10.1123/jsm.17.3.214.
- CHALKLEY, B. – ESSEX, S. 1999. Sydney 2000: The 'green games'. In: *Geography*, 84, 4, 2000. s. 299-307.
- CHALKLEY, B. – JONES, A. – SIMS, P. 1992. Barcelona: Olympic city. In: *Geography Review*, 6, 1, 1992. s. 2-4.
- CHAMPION, A., G. 1989. Introduction: counterurbanization experience. In *Champion, A. G. eds. (1989): Counterurbanization: The Changing Pace and Nature of Population Deconcentration*. Arnold, London, 1989. s. 1-18.
- CHAMPION, A., G. 1989b. Counterurbanization: the conceptual and methodological challenge. In: *Champion, A., G. eds.: Counterurbanization: The Changing Pace and Nature of Population Deconcentration*, London : Arnold, 1989. s. 19-33.
- CHAMPION, A., G. 1989c. Conclusion: temporary anomaly, long-term trend or transitional phase. In: *Champion, A., G. eds.: Counterurbanization: The Changing Pace and Nature of Population Deconcentration*. London : Arnold, 1989. s. 230-243.
- CHAMPION, A., G. 2001. Urbanization, Suburbanization, Counterurbanization and Reurbanization. In: *Paddison, R. ed. (2001): Handbook of Urban Studies*. Sage, London, 2001. s. 143-161.
- CHANT, C. – GOODMAN, D. 1999. *Preindustrial Cities and Technology*. London : Routledge, 1999.
- CHASE, J. – HEALEY, M. 1995. The spatial externality effects of football matches and rock concerts: the case of Portman Road stadium. In: *Applied Geography*, 15, 1995. s. 18-34.
- CHESHIRE, P. 1995. A New Phase of Urban Development in Western Europe? The Evidence for the 1980s. *Urban Studies* 32, č. 7, 1995. s. 1045-1063.
- CHILDE, V., G. 1951. The Urban Revolution (Man Makes Himself). In: *LeGates, R.T., Stout, F. eds. (1996): The City Reader*. London and New York : Routledge, 1951, s. 20-30.
- IAAF Road Race Labels Regulation. [online]. [cit. 2019-3-26]. Dostupné na: <http://dt9guucc6nuua.cloudfront.net/competitioninfo/c2127e60-9aa4-40d9-bd90-43fd7db3d607.pdf>

- IRŠOVÁ, A. 2008. Družobná a cezhraničná spolupráca a rozvoj cestovného ruchu v meste Skalica. – [Diplomová práca]. Bratislava : Univerzita Komenského, Prírodovedecká fakulta, 2008. 92 s.
- IVANIČKA, K. 1980. Prognóza ekonomicko-geografických systémov, Bratislava : Alfa, 1980. 278 s.
- IVANIČKA, K. – IVANIČKOVÁ, A., 2007: Regionálny rozvoj a regionálna politika. Bratislava : VSEaMVS, 2007. ISBN 978-80-89143-46-7
- IVANIČKA, K. 1987. Základy teórie a metodológie socioekonomickej geografie. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1987.
- JACOBS, A. 2016. After Olympics, Rio is Altered, if not Reborn. [online]. [cit. 2017-1-28] Dostupné na: https://www.nytimes.com/2016/08/22/world/americas/rio-olympics.html?_r=0
- JÁČ, M. 2011 – 2012. GIS ve výuce zeměpisu – analýza zimních sportů. In: Geografické rozhledy, roč. 21, 2011 – 2012, č. 4, s. 10-12.
- JEPSON, A. - CLARKE, A. 2015. Exploring Community Events and Festivals. London:Routledge
- JIRKA, J. 1990. Malá encyklopedie atletiky. 1. vydání. Praha : Olympia, 1990. 608 s. ISBN 27-025-90
- JOHNSTON, R., J. – GREGORY, D. – PRATT, G. – WATTS, M. 2000. The Dictionary of Human Geography, fourth edition, Oxford : Blackwell Publishers, 2000.
- JOKL, E. – KARVONEN, M. – KIHLEBERG, J. – KOSKELA, A. – NORO, L. 1956. Sports in the Cultural Pattern of the World. Helsinki: Institute of Occupational Health, 1956.
- JONES, H. – JAMES, J. 2012. Maratony nejvýznamnější a nejvyhledávanější. London : New Holland Publishers. Preložil V. Golombek, Praha. 2012. 160 s. ISBN 978-80-7391-768-5
- KALINA, T. 2010. Analýza rozložení tempa u vybraných maratonů. – [Diplomová práca]. Brno : Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, 2010. 78 s.
- KAPLAN, I. 2009. Urbanistická kvalita sídel. In: Pracovní texty přípravného kurzu pro zkoušky zvláštní odborné způsobilosti pro výkon správní činnosti na úseku územního plánování. Praha : ČVUT, 2009, 311 s.
- KAPRÁL, V. 1987. Medzinárodný maratón mieru v Košiciach 1924 – 1985. Košice : Východoslovenské vydavateľstvo, 1987. 267 s. ISBN 083-042-87.
- KATUŠČÁK, D. 2004. Ako písať záverečné a kvalifikačné práce. Nitra : Enigma, 2004. 162 s. ISBN 80-89132-10-3
- KISLEVITZ, G., W. 2011. The Spirit of the Marathon. New York : Breakaway Books, 2003. 256 s. ISBN 978-1891369360
- KITCHIN, R. et al. 2009. International Encyclopedia of Human Geography. First edition. Oxford : UK. 2009. 462 s. ISBN 978-0-48-044911-1
- KLAMÁR, R. 2002. Strategické plánovanie regionálneho hospodárskeho rozvoja (na príklade Humenného) In: Geografické informácie 7. II. diel, Slovensko a integrujúca sa Európa: zborník z XIII. kongresu SGS. Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa, 2002. s. 121-126. ISBN 80-8050-543-8
- KLOBUČNÍK, M. – SLAVÍK, V. 2013. Identifikácia historicky osídlených regiónov Slovenska s využitím konceptu priestorovej autokorelácie. In: Geografický časopis 65 (2013) 4, 2013. s. 341 – 362.
- KNOX, P. - PINCH, S. 2000. Urban Social Geography. 4th. ed., Harlow : Prentice-Hall, 2000.
- KOCH, N. 2013. „Sport and Soft Authoritarian Nation-Building“ Political Geography 32, 2013, s.42–51. doi:10.1016/j.polgeo.2012.11.006
- KONIAR, B. – MATIA, B. – ŠIMO, M. 2014. Medzinárodný maratón mieru – 90 rokov v príbehoch, faktoch a číslach. Košice: Progress Promotion. 2014. 160 s. ISBN 978-80-971739-0-6

- KOPÁČIK, G. et al: Typologie ulice. 2005. Habilitačná práca. Brno : FA VUT v Brně, 2004, skrátené vydanie 2005. ISSN 1213–418X.
- KOREC, P. 2013. Pozícia Bratislavy a jej regiónu v regionálnej štruktúre Slovenska. In: Buček, J., Korec, P. et al. Moderná humánna geografia mesta Bratislava: priestorové štruktúry, siete a procesy. Bratislava : Univerzita Komenského, 2013. s. 27 – 145. ISBN 978-80-223-3516-4
- KOVÁČ, I. 2009. Organizovanie športových podujatí v urbánom priestore. [online]. [cit. 2017-1-22]. Dostupné na: <http://www.sportcenter.sk/stranka/organizacia-sportovych-podujati-v-urbannom-priestore>
- KOVÁČ, P. 1998. Sídlna analýza okresu Zlaté Moravce – [Diplomová práca]. Bratislava : Univerzita Komenského, Prírodovedecká fakulta, 1998.
- KOVÁČ, V. 2008. Vývoj športovej funkcie mesta Skalica. – [Diplomová práca]. Bratislava : Univerzita Komenského, Prírodovedecká fakulta, 2008. 93 s. + 10s. príloh
- KRÁL, J. 1946. Zeměpis člověka. Praha : Česká grafická unie. 1946. 362 s.
- KRÁL, V. 1999. Fyzická geografie Evropy. Praha : ACADEMIA, 1999. 348 s. ISBN 80-200-0684-2
- KREJČÍ, J. 2002. Postižitelné proudy dějin. Praha : Sociologické Nakladatelství. 2002.
- KUBOVÁ, J. - GAUCHÉ, A. et al. 2011. Mesto, región, metropola. Paríž, Lyon, Saint - Étienne, Bratislava: Eurostav, Spolok architektov Slovenska, 2011. 96 s. ISBN 978-80-89228-32-4
- KUCHEN, A. et al. 1971. Metodika ľahkej atletiky. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo. 1971.
- KULLA, M. - NEDVIĐOVÁ, N. 2014. Hodnotenie zahraničnej návštevnosti mesta Košice v rokoch 2001 - 2012. In: 3. Mezinárodní vědecká konference Cestovní ruch, hotelnictví a lázeňství ve světle vědeckého výzkumu a praxe: sborník recenzovaných příspěvků: 14. - 15. máj 2014, Karviná. : Slezská univerzita v Opavě, 2014. s. 205-214.
- KURTZMAN, J. 2005. Economic impact: sport tourism and the city. Journal of Sport & Tourism 10(1), 2005. s. 47-71.
- LAAKSO, S. – KOSTIAINEN, E. 2007. The Economic map of Urban Europe – A Comparative Study of 45 European Metropolises. Helsinky. 2007. 27 s. ISSN 1796-721X
- LAMLA, M., J. – STRAUB, M. - GIRSBERGER, E., M. 2014. On the economic impact of international sport events: micro-evidence from survey data at the EURO 2008. In: Applied Economics 46(15), 2014. s. 1693-1703.
- LAMPARD, E., E. 1965. Historical Aspects of Urbanization. In: Hauser, P.M., Schnore, L.F.: The Study of Urbanization, John Wiley & Sons, Inc., New York, 1965. s. 519-554.
- LAW, C. 1994. Manchester's bid for the millennium Olympic Games. In: Geography, 79, 3. 199. s. 222-231.
- LE CORBUSIER, CH. J. 1929. A Contemporary City. In: Le Gates, R.T., Stout, F. eds. (1996): The City Reader. Routledge, London and New York, 1996, s. 367-375.
- LEHRMAN, H. 1940. The geographic origin of professional baseball players. In: Journal of Educational Research, 34. s. 1940. s. 130-138.
- LEY, D. 1985. Cultural/Humanistic geography. Progress in Human Geography, 9. 1985. s. 415-423. DOI : [10.1177/030913338500900306](https://doi.org/10.1177/030913338500900306)
- LI, S. N. – BLAKE, A. – THOMAS, R. 2013. Modelling the economic impact of sports events: the case of the Beijing Olympics. Economic Modelling, 2013. s. 235-244.
- LINHART, J. - VODÁKOVÁ, A. 1996. Velký sociologický slovník. Díl 2, P-Ž. Praha : Karolinum, 1996, s. 749-1627
- Lisabonská zmluva. [online]. [cit. 2017-12-17]. Dostupné na: https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/sk_lisbon_treaty.pdf
- LUNCH, K. 1960 The Image of the City. Massachusetts Institute of Technology, 1960. ISBN0 262 2004 6.

- LYNCH, K. 2004. *Obraz města. 1. do češtiny preložené vydanie*. Praha: Bova Polygon, 2004. 224 s. ISBN 80-7273-094-0
- MACKINTOSH, P. – NORCLIFFE, G. 2006. Flâneurie on bicycles: acquiescence to women in public in the 1890s. *Canadian Geographer*, 50,1, 2006. s. 17-37. DOI: [10.1111/j.0008-3658.2006.00124.x](https://doi.org/10.1111/j.0008-3658.2006.00124.x)
- MAENNIG, M. - RICHTER, F. 2012. Exports and Olympic games: is there a signal effect. In: *Journal of Sports Economics* 13(6). 2012. s. 635-641.
- MAIER, J. 2004. *Územní plánování*. Praha : ČVUT, 2004.
- MAIER, J. ed. 2000. *Urbanistická čítanka. Česká komora architektů, Praha, 2000*. s. 1-69.
- MAMOJKOVÁ, V. 2008. *Vývoj a súčasný stav aquaparkov v krajinách V4 so zameraním na Slovenskú republiku. – [Diplomová práca]*. Bratislava : Univerzita Komenského, Prírodovedecká fakulta, 2008. 80 s. + 16 s. príloh.
- MARCUSE, P. – VAN KEMPEN, R., 2000: Introduction. In: *Globalizing Cities: A New Spatial Order*, Oxford : Blackwell, 2000. s. 1-21.
- MARR, L., C. – ELY, M., R. 2010. Effect of air pollution on marathon running performance. *Med Sci Sports Exerc* 42(3), 2010. s. 585–591.
- MARTUCELLI, D. 1999. *Sociologie modernity Itinerář 20. století 1. Vydanie*. Brno : Centrum pre stadium demokracie a kultury. 1999. 494 s. ISBN 978-80-7325-145-1
- MASON, C. – MONCRIEFF, A. 1993. The effect of relocation on the externality fields of football stadia: the case of St Johnstone F.C. In: *Scottish Geographical Magazine*, 109, 2, 1993. s. 96-105.
- MATHESON, V. 2009. Economic multipliers and mega-event analysis. In: *International Journal of Sport Finance* 4(1), 2009. s. 63-70.
- MATHESON, V., A. 2006. Mega-events: The effect of the world's biggest sporting events on local, regional and national economics [online]. [cit. 2016-10-21]. Dostuné na: http://college.holycross.edu/RePEc/hcx/Matheson_MegaEvents.pdf
- MATHIEU, D. – PRAICHEUX, J. – VOLLE, J., P. 1987. *Sports en France. Mappemonde*. [online]. [cit. 2016-10-21]. Dostuné na: <http://www.mgm.fr/PUB/Mappemonde/M292/SPORTS.pdf>
- MATHIEU, D. – PRAICHEUX, J. 1987. *Atlas de l'atlas de France: Sports en France*. Paris : Fayard-Reclus, 1987.
- MATLOVIČ, R. 1996. *Vybrané kapitoly z regionálnej geografie Slovenskej republiky*. Prešov : Metodicko-pedagogické centrum. 1996. 84 s. ISBN 80-8045-027-7.
- MATLOVIČ, R. 1998. *Geografia priestorovej štruktúry mesta Prešov*. Geografické práce, VIII., 1, KGaG FHPV PU Prešov, 1998. 260 s.
- MATLOVIČ, R. 1999. Urbanization Conception of Synthetic Geographical Interpretation of Intraurban Structures. *Acta Facultatis Rerum Naturalium Universitatis Comenianae, Geographica, Supplementum No. 2/II*, Bratislava : UK, 1999. s. 235-244.
- MATLOVIČ, R. 2002. Teoreticko-metodologický rámec komplexnej geografickej interpretácie priestorovej štruktúry mesta. *Acta Facultatis Studiorum Humanitatis et Naturae Universitatis Prešovensis, Prírodné vedy, XXXVIII., Folia Geographica 6*, Prešov : PU, 2002. s. 127-143.
- MATLOVIČ, R. 2006. K problematike hľadania platformy symbiózy idiografického a nomotetického spôsobu produkcie geografických poznatkov. *Geografická revue*, 2, 2, 2006. s. 25-39
- MATLOVIČ, R. - NESTOROVÁ-DICKÁ, J. 2009: The city of Košice in the context of postsocialist transformation. *Quaestiones Geographicae*, 28B/2, 2009. s. 45-56.
- MAUGHAN, R. J. – WATSON, P. 2007. Heat and cold, what does the environment do to the marathon runner. In: *Sports Med* 37(4–5), 2007. s. 396–399.
- MAYER, H., M. 1971. Definitions of City. In: Bourne, L.S. 1971: *Internal Structure of the City: readings on space and environment*. Toronto : Oxford University Press, 1971. s. 28-31.

- McBRIDE, J. 2016. The Economics of Hosting the Olympic games. [online]. [cit. 2017-5-26] Dostupné na: <https://www.cfr.org/background/economics-hosting-olympic-games>
- McGUIRK, P. – O'NEILL, P. 2010. Multiple Work Sites and City-wide Networks: A topological approach to understanding creative work. In: *Australian Geographer*, 41:1. 2010. s. 301-316
- MEDUNA, V. 1985. Urbanistická kompozice. Brno : VUT, 1985. 119 s.
- METROPOLIS. 2002. Commission 1: The impact of major events on the development of large cities. Soul : Metropolis, 2002. 76 s.
- MICHÁLEK, J. 2008. Nejvýznamnější osobnosti maratónu v Košicích. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 88 s. ISBN 978-8021045989.
- MILES, L. – BODEN, M. et al. 2000. Services and the Knowledge Economy. London : Routledge, 2000. ISBN 0-8264-4953-0
- MONTAIN, S., J. – ELY, M., R., – CHEURVONT, S., N. 2007. Marathon performance in thermally stressing conditions. *Sports Med* 37(4-5), 2007. s. 320-323.
- MOORE, A. et al. 2006. Sport and Time Geography: A good match. Paper presented at Spatial Information Research Centre. University of Otago, [online]. [cit. 2017-5-26] Dostupné na: http://eprints.otago.ac.nz/112/01/21_moore.pdf
- MORRIS, A., E., J. 1994. History of Urban Form: Before the Industrial Revolution. Harlow : Longman, 1994. s. 1- 157.
- MUMFORD, L. 1961. The City in History: Its Origins, Its Transformations and Its Prospects. Harbinger, New York, 1961.
- MURÍN, P. 2017. Vývoj centier futbalu a futbalových štadiónov v Slovenskej republike v transformačnej etape. – [Bakalárska práca]. Bratislava: Univerzita Komenského, Prírodovedecká fakulta, 2017. 58 s.
- MUSIL, J. 1968. The Development of Prague's Ecological Structure. In: Pahl, R.E. ed. (1968): Readings in urban sociology. Oxford : Pergamon Press Ltd., 1968. s. 232-259.
- MUSIL, J. 1977. Urbanizace v socialistických zemích. Praha : Svoboda, 1977.
- MUSIL, J. 1993. Changing Urban Systems in Post-communist Societies in Central Europe: Analysis and Prediction. *Urban Studies* 30, 1993. s. 899-905.
- MUSIL, J. 1996. Urbanismus. In: Velký sociologický slovník. 2. svazek, P-Z, Praha : Karolinum, 1996, s. 1357-1358.
- MUSIL, J. 2003. Proměny urbánní sociologie ve Spojených Státech a v Evropě 1950 – 2000. *Sociologický časopis* 39, č. 2, 2003. s. 137-167.
- MUSIL, J. 2005. Proces urbanizace v Evropě [www.cefres.cz/austerlitz.php – 6.5.2006]
- NARDUCCI, F. 2005. Nejvýznamnější maratóny světa a jejich historie. Praha : Tempo, 2005. 151 s. ISBN 80-7033-850-4
- NESTROROVÁ-DICKÁ, J. 2013. Sociálně-demografické dimenzie postsocialistického mesta Košice. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2013. 176s.
- DICKÁ, J. 2006. Suburbanizácia mesta Košice a jeho zázemia. "Geografia v meniacom sa svete", XIV. kongress SGS, Geografická revue, roč.2, č.2, Banská Bystrica, 2006. s. 295-309.
- NESTROVÁ-DICKÁ, J. 2007: Diferenciácia sociálno-demografickej štruktúry v zázemí mesta Košice z aspektu suburbanizácie. *Geographia Cassoviensis*, 1, 2007. s. 19 – 24.
- NORBERG-SCHULZ, CH. 1981. Genius loci. London : Academia Edition, 1981. Preložili P. Kratochvíl a P. Halík. Praha : Odeon 1994. ISBN 80-207-0241-5.
- NOVOTNÝ, L. 2013. Urbánný vývoj vo funkčnom mestskom regióne Košice v období 1996 – 2010 v kontexte migračných trendov. [online], Dostupné na: [http://www.suburbanizace.cz/analyzy/Novotny_L_\(2013\)_Urbanny_vyvoj_vo_funkcnom_mestskom_regione_Kosice_v_obdobi_1996-2010_v_kontexte_migracnych_trendov.pdf](http://www.suburbanizace.cz/analyzy/Novotny_L_(2013)_Urbanny_vyvoj_vo_funkcnom_mestskom_regione_Kosice_v_obdobi_1996-2010_v_kontexte_migracnych_trendov.pdf)
- OJALA, C. – GATWOOD, M. 1989. The geography of major league baseball playerproduction 1876-1988. In: *Sport place*, 3, 3, 1989. s. 24-35.

- OLDENBOOM, E. R. 2008. The impact of the broadcasting of sports events on the image and awareness of host cities abroad [online], In: *Belgeo* 2|2008, Dostupné na: <http://journals.openedition.org/belgeo/10255> ; DOI : 10.4000/belgeo.10255
- OUŘEDNÍČEK, M. 2000. Teorie stádií vývoje měst a diferenciální urbanizace. *Sborník ČGS* 105, č. 4, 2000. s. 361-369.
- OUŘEDNÍČEK, M. 2006. Differential Suburban Development in Prague Urban Region. *Geografiska Annaler* 88B, č. 2, 2006.
- OUŘEDNÍČEK, M. – ŠPAČKOVÁ, P. – NOVÁK, J. 2013. *Sub urbs: krajina, sídla a lidé*. Karlova univerzita v Praze. Praha: Academia, 2013. 338 s. ISBN 978-80-200-2226-4
- OVERTON, J. - MURRAY, W., E. - HEITGER, J. 2013. „Pass the Passport! Geographies of the Rugby World Cup 2011“, *New Zealand Geographer* 69 (2), 2013, s. 94–107. doi:10.1111/nzg.12013.
- PACIONE, M. 2009. *Urban geography: a global perspective*. 3 vyd. London : Routledge, 2009. 703 s. ISBN 978-0415462013
- PADDISON, R. 2001. *Studying Cities*. In: Paddison, R. ed.: *Handbook of Urban Studies*. Sage, London, 2001. s. 1-9.
- PAHL, R., E. 1967. A Perspective on Urban Sociology. In: Pahl, R.E. ed. (1968): *Readings in urban sociology*, Oxford : Pergamon Press Ltd, 1967. s. 3-44.
- PAHL, R., E. 1968. The Rural-Urban Continuum. In: Pahl, R.E. ed.: *Readings in urban sociology*. Oxford : Pergamon Press Ltd, 1968. s. 263-305.
- PAHL, R., E. 1970a. Social differences between urban and rural societies. In: Pahl, R. E.: *Whose City?: and other essays on sociology and planning*, London : Longman, 1970, s. 97-111.
- PAHL, R., E. 1970b. *Whose City?* . In: Pahl, R. E.: *Whose City? : and other essays on sociology and planning*, London : Longman, 1970. s. 201-208.
- PAHL, R., E. 1970c. Urban social theory and research. In: Pahl, R. E.: *Whose City? : and other essays on sociology and planning*, London : Longman, 1970. s. 209-225.
- PALEN, J., J. 1981. *Urban World*. McGraw-Hill, New York.
- PAPANIKOS, G. The Economics Effects of a Marathon as a Sport Tourism Events 2015. [online]. [cit. 2017-5-26] Dostupné na:[https://www.atiner.gr/gtp/Papanikos\(2015\)-Marathon.pdf](https://www.atiner.gr/gtp/Papanikos(2015)-Marathon.pdf)
- PARK, R. E. 1984. „La ville domme laboratoire social“ 1929. In *L'école de Chicago*, Paris, Aubier 1984. 197 s.
- PAŠIAK, J. 1990. *Sídelný vývoj*, Bratislava : Veda, 1990. 117 s.
- PAULOV, J. 1998. Niekoľko úvah o geografii na prelome 20. a 21. storočia a 2. a 3. tisícročia, *Acta Facultatis Studiorum Humanitatis et Naturae Universitatis Prešoviensis, Folia geographica*, 2, 1998. s. 11 -22.
- PERÚTKA, J. et al. 1980. *Malá encyklopédia telesnej výchovy a športu*. Bratislava : Šport – Obzor. 1.vydanie. 1980. 728 s.
- PETRUSEK, M. et al. 1996. *Velký sociologický slovník*. Praha : Univerzita Karlova. 1996.
- PIRENNE, H. 1925. *City Origins and Cities and European Civilization*. In: LeGates, R.T., Stout, F. eds. 1996. London and New York : *The City Reader*. Routledge, 1925. s. 37-45.
- POLI, R. - RAVENEL, L. 2005. Les frontières de la libre circulation dans le football européen. Vers une mondialisation des flux des joueurs. In: *Espace Population Sociétés*, 2. s. 293-303. DOI : 10.4000/eps.3134
- PORTER, P. – FLETCHER, D. 2008. The economic impact of the Olympic games: ex ante predictions and ex post reality. *Journal of Sport Management* 22(4), 2008. s. 470-486.
- POUŠ, R. 2013. *Základy geografie mesta*. Banská Bystrica: Belianum, 2013. 242 s. ISBN 978-80-557-0626-9
- PRED, A. 1981. Production, family, free time projects. In: *Journal of Historical Geography*, 7, 1981. s. 3-36.

- PRED, A. 1995. *Recognizing European Modernities*, London : Routledge, 1995.
- PREUSS, H. 2004. *The Economics of Staging the Olympics – A Comparison of the Games 1972 – 2008*. Edward Elgar Publishing Inc. Northampton, 2004. 332 s.
- PREUSS, H. 2006. Lasting effects of Major Sporting Events. [cit. 2017-03-28]. Dostupné na:<http://idrottsforum.org/articles/preuss/preuss061213.pdf>
- Rámcové učebné plány. 2015. [online]. [cit. 2017-5-26] Dostupné na:<http://www.statpedu.sk/clanky/statny-vzdelavaci-program-svp-pre-gymnazia/ramcove-ucebne-plany>
- RATZEL, F. 1882. *Antrophogeographie I. Stuttgart, 1882*
- RAVENEL, L. – DURAND, C. 2003. Structures urbaines et sports professionnels dans le sud-est. *Sud-Ouest Européen*, 13. 2003, s. 11-24.
- RAVENEL, L. 1998a. *La géographie du football en France*. Paris : PUF, 1998
- RAVENEL, L. 1998b. Hiérarchies urbaines, hiérarchies sportives. In: *L'Espace Géographique*, 27, 4. 1998- s. 339-348.
- RAVENEL, L. 1998c. Le football de haut niveau en France: espace et territoires. In: *L'Information Géographique*, 62, 5, 1988. s. 233-235.
- RECLUS, E. 1879. *Géographie Universelle La terre et les hommes*. Paris : L'Europe du Nord-Ouest. Librairie Hachette et Cie, 1879.
- RIMMER, P. – JOHNSTON, R. 1967. Areas of community interest in Victoria as indicated by competitive sport. In: *Australian Geographer*, 10, 4, 1967. s. 311-313.
- ROBERTS, K. 2004. *The Leisure Industries*. London : Palgrave, 2004, 312 s. ISBN 9781403904119.
- ROGERS, A. et al. 2013. *A Dictionary of Human Geography*. 5th edition. Oxford. 2013. 592 s. ISBN: 9780199599868
- ROCHE, M. 2000. *Mega-events and modernity*. London : Routledge, 2000. 304 s. ISBN9780203443941.
- ROONEY, J. – PILLSBURY, R. 1992. *Atlas of American sport*, New York : Mc Millan, 1992.
- ROONEY, J. 1969. Up from the mines and out from the prairies: some geographical implications of football in de US. In: *Geographical Review*, LIX, 4, 1969. s. 471-492.
- ROONEY, J. 1974. *A geography of American sport*. Massachussets : Addison Wesley. Reading, 1974.
- ROOSJEN, T. – VAN DAM, F. 1996. Wielrennen en city-marketing: Waarom Bahamontes de Tour maaréén maal won. In: *Geografie*, 5, 4, 1996. s. 20-23.
- ROSE, A., K. - SPIEGEL, M., M. 2011. The Olympic effect. In: *The Economic Journal* 121, 2011. s.652-677.
- RUDDIJS, S. 1993. De Olympische Spelen als stedelijk inhaalmanoeuvre. In: *Geografie*, 2, 1. 1993. s. 24-27.
- SAMPSON, M., B. – RASINSKI, T., V. – SAMPSON, M. 2003. *Total literacy*. Third edition. Canada : Thomson – Wadsworth. 2003.
- SASSEN, S. 2001. *The Global City (2nd edn)* Princeton : University Press, Princeton, NJ, 2001.
- SAUNDERS, P. 1981. *Social Theory and the Urban Question*, 1st ed., London : Hutchinson and Ross, 1981.
- SEAMON, D. 1979. *A Geography of the Lifeworld*. London : Croom Helm, 1979.
- SELINCOURT, A. de. 1982. *The world of Herodotus*. San Fransisco : North Point Pr, 1982. 392 s. ISBN 978-0865470705
- SHARP, L., A. 2010. *Sport Law: A Managerial Approach*. 2. vyd. Scottsdale : Holcomb Hathaway, 2010. 678 s. ISBN 978-1-934432-00-6
- SHELLEY, F. – CARTER, K. 1984. The geography of baseball fan support in the US. In: *North American Culture*, 1. 1984. s. 77-95.

- SHEPARD, R. J. 1984. Athletic performance and urban air pollution. *Can Med Assoc J* 131(2), 1984, s. 105–109.
- SHOBE, H. 2008. „Football and the Politics of Place: Football Club Barcelona and Catalonia, 1975–2005“ *Journal of Cultural Geography* 25(1), 2008. s. 87–105. doi:10.1080/08873630701822661.
- SCHLIMME, W. – BARTH, L. 1978. *Methodik Geographiefunterricht*. Berlin : Volk und Wissen. 1978.
- SIEGFRIED, J. - ZIMBALIST, A. 2006. The Economic Impact of Sports Facilities, Teams and Mega-Events. *Australian Economic Review*, 39(4), 2006. s. 420-427.
- SIPIKAL, M. – IVANIČKOVÁ, A., 2009: Metropolitné regióny v znalostnej ekonomike. In: *Region Direct*, roč. 2, č. 1, 2009. ISSN 1337-8473.
- SJÓBERG, G. 1960a. The Preindustrial City – A Backward Glance, a Forward Look. In: Press, I., Smith, M.E. eds. (1980): *Urban Place and Process: Readings in the Anthropology of Cities*. Macmillan, New York, 1980. s. 167-183.
- SJÓBERG, G. 1960b. The Pre-industrial city. In: Chant, C. (1999): *Pre-industrial Cities and Technology Reader*. Routledge, London and New York, 1999. s. 246-250.
- SLAVÍK, V. – HALÁS, M. 1998. Cezhraničné väzby a cezhraničná spolupráca SR a ČR na príklade okresu Skalica. *Geografické informácie* 5. Nitra : Katedra geografie Fakulty prírodných vied UKF v Nitre, Katedra geografie Pedagogickej fakulty MU v Brne, Unesco Katedra IRIE Pedagogickej fakulty UKF v Nitre, 1998. s. 64-70.
- SLAVÍK, V. – KLOBUČNÍK, M. 2011. Územné a sídelné jednotky v Slovenskej republike v rokoch 1961 – 2011. In: *Forum Statisticum Slovaca*, roč. 7, č. 6, 2011, s. 161-168.
- SLAVÍK, V. – KOŽUCH, M. – BAČÍK, V. 2005. Big cities in Slovakia. In: *European Spatial Research and Policy*, roč. 12, 2005, č. 2, s. 47-69.
- SLAVÍK, V. – MIČIETOVÁ, E. 2002. Cross border running races as a cross-border cooperation. In: *Proceedings of the International Colloquy: State Border Reflection by Border Region Population of V4 States*. Nitra: Constantine the Philosopher University, 2002. s. 72-78.
- SLAVÍK, V. 2003. Bratislava in the european capital city system. In: *Geographical space at the turn of the century. Theoretical and methodological challenges*. Warszawa : Warszawa University, 2003. s. 151-158. ISBN 83-89502-00-3
- SLAVÍK, V. 2006. Sídla. In: MLÁDEK, J. – KOREC, P. – OTRUBOVÁ, E. – SLAVÍK, V. – SPIŠIAK, P. *Geografia pre 1. ročník gymnázií*. 2. diel. 4. prepracované vyd. Bratislava : SPN – Mladé letá, s.r.o., 2006. s. 36-51 s. ISBN 8010007676
- SLAVÍK, V. 2017a. *Geografia sídiel. Učebné texty*. Bratislava : Univerzita Komenského, Prírodovedecká fakulta, 2017. 223 s. + 12 s. príloh.
- SLAVÍK, V. 2017b. *Sídelné systémy. Učebné texty*. Bratislava : Univerzita Komenského, Prírodovedecká fakulta, 2017. 215 s.
- SLEPIČKOVÁ, I. – SLEPIČKA P. 2012. Kde hľadať počátky moderného športu. In: *Geografické rozhledy*, roč. 21, 2012, č. 4, s.2-5.
- SOARES, E., L. 2016. *Rio de Janeiro Extreme City*. Allen Lane, 2006. ISBN 9781846148026
- SPINNEY J. 2006. A place of sense: A kinaesthetic ethnography of cyclists on Mont Ventoux. In: *Society and Space*, 24, 2006, s. 709-32.
- STEFFNY, H. – PRAMANN, U. 2003: *Od džogingu po maratón*. Bratislava : Ikar, 2003, 223 s. ISBN 80-551-0515-4
- STRNAD, F. 2016. Olympiada se ze zlatého dolu změnila v neúnosné břímě. [online]. [cit. 2017-5-26] Dostupné na: http://ekonomika.idnes.cz/na-kolik-vysla-olympiada-v-riu-dec-eko-zahranicni.aspx?c=A160822_173424_eko-zahranicni_rts
- SÝKORA, L. 1993. Teoretické přístupy ke studiu města. In: L. Sýkora (ed.), *Teoretické přístupy a vybrané problémy v současné geografii*, Praha : Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PFF UK, 1993, s. 64-99.

- SÝKORA, L. 2000a. Induktivní a deduktivní přístupy při srovnávacím výzkumu změn vnitřní prostorové struktury postkomunistických měst. In: Matlovič, R., ed., *Urbánní vývoj na rozhraní milénií. Urbánne a krajinné štúdie*, Nr. 3, FF PU Prešov, 2000, s. 19-26.
- SÝKORA, L. 2000b. Post-communist City. In: Jażdżewska, I., ed.: *Miasto postsocjalistyczne. Organizacja przestrzeni miejskiej i jej przemiany*. UŁ, ŁTN a PTG Łódź, 2000, s. 41-45.
- SÝKORA, L. 2000c. Globalizace a její společenské a geografické důsledky. In: Jehlička, P., Tomeš, J., Daněk, P., eds., *Stát, prostor, politika*. KU Praha, 2000, s. 59-79
- SÝKORA, L. 2001. Klasifikace změn v prostorové struktuře postkomunistických měst. *Acta Facultatis Studiorum Humanitatis et Naturae Universitatis Prešovensis, Folia Geographica*, 4, PU Prešov, 2001, s. 194-205.
- SULIBORSKI, A. 1995: Theoretical and ideological dilemmas of transborder cooperation and unification in Europe. In: *Acta Univ. M. Belli: Geographical Studies No. 1: The Boundaries and Their Impact on the Territorial Structure of Region and State*. Ed. V. Baran. Banská Bystrica: FPV Univerzity M. Bella, 1995, s. 30-36.
- SZYMANSKI, S. 2002. "The Economic Impact of the World Cup," *WorldEconomics, World Economics*, 1 Ivory Square, Plantation Wharf, London, United Kingdom, vol. 3(1), 2002, s. 169-177
- ŠICHAN, J. 2011. Časopriestorový vývoj kolektívnych športov v Českej republike. – [Diplomová práca]. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, Katedra geografie. 2011. 93 s. + 7 s. příloh
- ŠMITAK, J. 1996. 100 let maratónu. 1. vydání. Tišnov : Sursum, 1996. 234 s. ISBN 80-85799-19-7.
- ŠMITÁK, J. 2006. Hrdinové maratónu. 1. vydání, Tišnov : Sursum, 2006. 253 s. ISBN 80-7323-128-X (váz.)
- TAKS, M. – KESENNE, S. – CHALIP, L. – GREEN, C., B. 2011. Economic impact analysis versus cost benefit analysis: the case of a medium-sized sport event. In: *International Journal of Sport Finance* 6 (3), 2011, s. 187-203.
- TAMMARU, T. 2000. Differential Urbanisation and Primate City Growth in Soviet and Post-soviet Estonia. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie* 91, č. 1, 2000, s. 20-30.
- TAMMARU, T. 2003. Urban and Rural Population Change in Estonia: Patterns of Differentiated and Undifferentiated Urbanisation. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie* 94, č. 1, 2003, s. 112-123.
- TAYLOR, P. J. – LANG, R. E. 2004. The Shock Of The New: 100 concepts describing recent urban change. *Environment and Planning A*, č. 36, 2004, s. 951-958.
- THÉRY, H. 2006. Football et hiérarchies urbaines au Brésil. *Mappemonde* 81. [online]. [cit. 2017-1-26] Dostupné na: <http://mappemonde.mgm.fr/num9/articles/art06103.pdf>.
- TOMEŠ, J. 2012. Sport a geografie I. *Geografické rozhledy*, 21, 4, 2012, s.6-9.
- TOMEŠ, J. 2011 – 2012. Sport a geografie II. In: *Geografické rozhledy*, roč. 21, 2011 – 2012, č. 4, s. 18-20.
- TOMLINSON, R. 1986. A geography of flat-racing in Great Britain. In: *Geography*, 71, 3. 1986, s. 228-239.
- TU, C., C. 2005. How Does a New Sports Stadium Affect Housing Values. The Case of Fedex Field. *Land Economics*, 81(3), 2005, s. 379-395.
- TURČANI, M. 2005. E-Learning – nová forma práce metodikův. [online] [cit. 2016-07-11]. Dostupné na internete: <<http://mcmb.mcmb.sk/ESF/elearning.htm>>.
- TUŽINCIN, M. 2013. Mestské maratóny vo svetových metropolách. – [Diplomová práca]. Bratislava: Univerzita Komenského, Přírodovědecká fakulta, 2013. 106 s.
- United Nations. *Demographic Yearbook 2001*. s. 22.
- United Nations. *World Urbanization Prospects: The 2003 Revision* [<http://www.un.org/esa/population/publications/wup2003/WUP2003Report.pdf> – 20.2.2006].

- VAN DAM, F. 1996a. Geografie en sport : Een rondje langs de velden. In: Geografie, 5, 4.1996. s. 4-7.
- VAN DAM, F. 1996b. Stad en stadion in England : Een tweeslachtige verhouding. In: Geografie, 5, 4, 1996, s. 14-18.
- VAN DAM, F. 1998. Van lulu tot hype. Nieuwe voetbalstadions in Nederland. In: Geografie, 7, 2, 1988, s. 28-33.
- VAN DAM, F. 2000. Refurbishment, redevelopment or relocation. The changing form and location of football stadiums in the Netherlands. In: AREA, 32, 2, 2000, s. 133-144.
- VAN DE MOORTELE, K. 2003. De migraties van profspelers in de voetbalwereld. In: De Aardrijkskunde, 3-4, 2003, s. 79-86.
- VAN DER HEIJDEN, W. 1989. Wat houdt Barcelona over na de olympische spelen. In: Geografenkrant, 1989, s. 16-17.
- VAN DER WAGEN, L. 2001. Event management for tourism, cultural, business and sportingevent. Elsternwick : Hospitality Press, 2001, 260 s.
- VEREŠÍK, J. 1974. Geografická charakteristika väčších miest Slovenska. In Slovensko Lud – I. Časť. Bratislava : Obzor, 1974, s. 579-635.
- VIHMA, T. 2009. Effects of weather on the performance of marathon runners: [online]. 2009, [cit. 2018-02-07] s. 297 – 306. Dostupné na: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/19937453>
- VIHMA, T. 2010. Effects of weather on the performance of marathon runners. Int J Biometeorol 54(3): 297–306.
- VOLKERS, K. – VAN DAM, F. 1992. Zal de Goffert ooit nog kolken. Een sportgeografische beschouwing van het betaald voetbal in Nederland. In: Geografie, 2, 1992, s. 16-21.
- WAGNER, P. 1981. Sport : Culture and Geography. In PRED A. (ed.), Space and Time in Geography. Lund. Gleerup, 1981, s. 85-108.
- WALKER, B. 1986. The demand for professional football and the success of football league teams: some city size effects. In: Urban studies, 9. 1986, s. 203-207. DOI : [10.1080/00420988620080241](https://doi.org/10.1080/00420988620080241)
- WALTERSPIELER, M. 1982. Le football lorrain: L'espace géographique d'un sport régional, In: Revue Géographique de l'Est, 22, 3-4, 1982, s. 307-313.
- WASKOVSKI, Z. 2015. Collaboration with Stakeholders in Sport Business Industry, Strategies of Marathon Organizers. Conference Papers. 2015, s. 1-11.
- WAYLEN, P. – SNOOK, A. 1990. Patterns of regional succes in the football league. In: AREA, 22, 4, 1990, s.353-367.
- WEBER, M. 1966. The City; translated and edited by Don Martindale and Gertrud Neuwirth, New York : The Free Press, 1966.
- WIRTH, L. 1938. Urbanism as a Way of Life. In: Le Gates, R.T., Stout, F. eds. (1996): The City Reader. Routledge. London and New York, s. 189-197.
- WIRTH, L. 1980. „Le phénomène urban comme mode de vie“ /1938, In L'école de Chicago. Presses universitaires de Grenoble, 1980. Grenoble
- WISE, N. 2011. „Transcending Imaginations through Football Participation and Narratives of the Other: Haitian National Identity in the Dominican Republic.” Journal of Sport & Tourism 16 (3), s. 259–275. doi:10.1080/14775085.2011.635011
- WITT, S., F. 1988. Mega-events and mega-attractions. Tourism Management [online], [cit. 2016-03-17]. vol. 9, issue 1, s. 76-77, Dostupné na: <http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/0261517788900635>
- WORLD URBANIZATION PROSPECTS. 2014. Revision. Highlights. New York: United Nations, Department of Economic and Social Affairs, 2014, 32 s. ISBN 978-92-1-151517-6
- WORLD URBANIZATION PROSPECTS. The 2011 Revision. Highlights. New York : United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division, 2012. 34 p. [online].

- [cit. 2017-12-14]. Dostupné na: http://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/urbanization/WUP_2011_Report.pdf
- YETMAN, N. – EITZEN, S. 1973. Some social and demographic correlates of football productivity. *The Geographical Review*, 63, 4. 1973, s. 553-557.
- YOUNG, K. 2016. The 2015 Marathoners of the Year. [online]. [cit. 2017-1-26] Dostupné na: <https://www.runnersworld.com/elite-runners/the-2015-marathoners-of-the-year>
- Zákon NR SR č. 503/2001 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja. Zbierka zákonov SR
- ZELENKA, J. - PÁSKOVÁ, M. 2012. Výkladový slovník cestovného ruchu. Praha : Linde Praha, 2012. 768 s.
- ZENOU, I. – PATTACHINI, E. 2008. Urban sprawl in Europe. *Brookings-Wharton Papers on Urban Affairs*. DOI: 10.2307/25609561
- ZHANG, L. - ZHAO, X. S. 2009. City branding and the Olympic effect: A case study of Beijing. In: *Cities*. Issue 26, Vol. 5, 2009, s. 245-254
- ZUBRICZKÝ, G. 1996. Príspevok k analýze regionálnej diferenciácie Slovenska na príklade profesionálneho športu. In: *Acta Facultatis Rerum Naturae Universitatis Comenianae, Geographica*, Nr. 39. Bratislava. 1996, s. 247-253.
- ZUBRICZKÝ, G. 2009. Geografia štátov sveta. Bratislava : Mapa Slovakia. 1. vyd., 2009. 256 s. ISBN 978 80 8067 227 0

FOR AUTHOR USE ONLY

Obsah

Vývoj TOP svetových a európskych maratónov.....	1
Predslov.....	1
Úvod.....	1
Trend globalizácie v geografii športu.....	3
Niekoľko poznámok ku definícii geografie športu.....	6
Stručný opis problematiky geografie športu v zahraničných publikáciách.....	7
Stručný opis publikácii z oblastí geografie športu u autorov zo Slovenskej republiky...10	
Stručná história maratónskeho behu.....	13
Vývoj kritérií hodnotenia maratónov.....	14
Maratóny v metropolách.....	15
Najvýznamnejšie maratóny sveta.....	16
Lokalizácia maratónov v priestorovej štruktúre metropol.....	19
TOP svetové maratóny a ich klasifikácia.....	24
Priestorové rozmiestnenie behov v Slovenskej republike.....	28
Priestorová distribúcia bežcov podľa obcí v Slovenskej republike.....	30
Záver.....	36
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY.....	39

FOR AUTHOR USE ONLY

**More
Books!**

yes
I want morebooks!

Buy your books fast and straightforward online - at one of world's fastest growing online book stores! Environmentally sound due to Print-on-Demand technologies.

Buy your books online at
www.morebooks.shop

Kaufen Sie Ihre Bücher schnell und unkompliziert online – auf einer der am schnellsten wachsenden Buchhandelsplattformen weltweit! Dank Print-On-Demand umwelt- und ressourcenschonend produziert.

Bücher schneller online kaufen
www.morebooks.shop

KS OmniScriptum Publishing
Brivibas gatve 197
LV-1039 Riga, Latvia
Telefax: +371 686 204 55

info@omniscryptum.com
www.omniscryptum.com

OMNIScriptum

FOR AUTHOR USE ONLY